

Tilinpäätös 2023

Kunnanhallitus 25.3.2024

vesilahti

Sisällysluettelo

1	Kunnanjohtajan katsaus.....	5
2	Toimintakertomus.....	6
2.1	Kunnan hallinto	6
2.2	Valtakunnallinen talouden kehitys	8
2.3	Kunnan toiminnan ja talouden tarkastelu	9
2.3.1	Kunnan väestön ja työllisyyden kehitys	9
2.3.2	Kunnan talous vuonna 2023	11
2.3.3	Olelliset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa	16
2.3.4	Kunnan henkilöstö	17
2.3.5	Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä ja merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä.....	17
2.3.6	Ympäristöasiat	18
2.3.7	Muut ei-taloudelliset asiat.....	19
2.4	Hallituksen selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä.....	19
2.5	Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	21
2.5.1	Tuloslaskelma 2023 ja sen tunnusluvut	22
2.5.2	Rahoituslaskelma 2023 ja sen tunnusluvut	23
2.5.3	Tase 2023 ja sen tunnusluvut	26
2.6	Kokonaistulot ja -menot 2023.....	29
2.7	Kuntakonsernin toiminta ja talous.....	30
2.7.1	Kuntakonserniin kuuluvat yhteisöt ja arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	30
2.7.2	Konsernituloslaskelma 2023 ja sen tunnusluvut	31
2.7.3	Konsernirahoituslaskelma 2023 ja sen tunnusluvut	32
2.7.4	Konsernitase 2023 ja sen tunnusluvut.....	33
2.8	Tilikauden tuloksen käsittely.....	36
3	Kunnan strategian seuranta ja strategisten hankkeiden toimenpiteet	37
3.1	Strategiset mittarit vuosille 2022-2025.....	38
3.1.1	Huomista kohti rakennettu.....	38
3.1.2	Yritysten kanssa kasvava.....	39
3.1.3	Perheiden palveluilla erottuva.....	40
3.1.4	Yleiset mittarit	41
4	Strategisten hankkeiden toimenpiteet.....	42

4.1	Tieto ja osaaminen	42
4.2	Tilat ja yhteydet	43
4.3	Viestintä ja verkostot	44
4.4	Energiaomavaraisuus.....	45
5	Käyttötalouden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	46
4.1	Tarkastuslautakunta	46
5.1.1	Tarkastuslautakunta	46
5.2	Kunnanhallitus	47
5.2.1	Hallintopalvelut	47
5.3	Tekninen lautakunta.....	51
5.3.1	Tekniset palvelut.....	51
5.4	Sivistyslautakunta	53
5.4.1	Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut	53
5.4.2	Vapaa-ajan palvelut	56
5.5	Rakennus- ja ympäristölautakunta	58
5.5.1	Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu	58
6	Tuloslaskelmaosan toteutuminen	61
7	Investointien toteutuminen.....	64
8	Rahoituslaskelman toteutuminen.....	68
9	Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	69
10	Tilinpäätöslaskelmat.....	71
10.1	Tuloslaskelma.....	71
10.2	Rahoituslaskelma	72
10.3	Tase	73
10.4	Konsernituloslaskelma.....	75
10.5	Konsernirahoituslaskelma	76
10.6	Konsernitase (lyhennetty)	77
11	Liitetiedot	78
11.1	Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	78
11.1.1	Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	78
11.1.2	Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	78
11.2	Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot.....	80
11.3	Tasetta koskevat liitetiedot	85
11.3.1	Taseen vastaavia koskevat liitetiedot.....	85

11.3.2	Taseen vastattavia koskevat liitetiedot.....	87
11.4	Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	90
11.5	Henkilöstöä, tilintarkastajien palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot 92	
12	Vesilahden vesi- ja viemärlaitoksen eriytetty tilinpäätös ja muut eriytetyt laskelmat.....	94
12.1	Toimintakertomus	94
12.1.1	Hallinto ja organisaatio.....	95
12.1.2	Olelliset tapahtumat ja muutokset toiminnassa ja taloudessa.....	95
12.1.3	Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	96
12.1.4	Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä vesi- ja viemärlaitoksen muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista	97
12.1.5	Tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä keskeisistä johtopäätöksistä	97
12.1.6	Ympäristötekijät	97
12.2	Talousarvion toteutuminen.....	98
12.2.1	Käyttötalouden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	98
12.3	Tilinpäätöslaskelmat	101
12.3.1	Vesi- ja viemärlaitoksen tuloslaskelma	101
12.3.2	Vesi- ja viemärlaitoksen tase	102
12.4	Muut eriytetyt laskelmat.....	103
13	Tilinpäätöstä varmentavat asiakirjat	104
14	Tilinpäätöksen allekirjoitukset ja merkinnät	106

1 Kunnanjohtajan katsaus

Viimeiset vuodet ovat olleet kuntakentälle suurten muutosten ja epävarmuuden täyteen. Vuosi 2023 jatkoikin tätä koronapandemian käynnistämää sarjaa. Useamman vuoden toimintaa ja taloutta hämmentäneen koronan rinnalle ovat tulleet mm. sote-uudistus, Ukrainan sota ja talouskriisi. Tämä on johtanut siihen, että yksittäisen kunnan mahdollisuudet vaikuttaa ja kehittää ovat olleet aiempaa kapeammat ulkopuolisten muutosten keskellä. Taloudellisesti vuosi 2023 oli kuntakentälle jopa vaarallisen vahva. Tämä johtui erilaisista kertaeristä ja ns. verohännistä. Hyvään tulokseen ei kuitenkaan kannata tuudittautua, koska sote-uudistuksen siirtolaskelmien vaikutukset iskevät täysimääräisesti vasta vuodesta 2024 alkaen.

Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa 1.1.2023. Ensimmäinen toimintavuosi oli käytännössä kaikilla alueilla vielä vahvaa oman roolin ja toimintatavan hakemista. Askel kerrallaan toiminta kehittyi ja palveluiden toimivuus parani, mutta talous kyykkäsi pahasti. Kuntien näkökulmasta haasteita on ollut yhteistyötapojen ja luottamuksen rakentamisessa. Pirkanmaan hyvinvointialue oli ensimmäisiä palveluverkkotyönsä käynnistäneitä ja keskustelu onkin käynyt aktiivisena. Toivotaan, että palveluverkkopäätösten valmistelussa tehdään aitoa yhteistyötä kuntalaisten parhaaksi.

Ukrainan sota jatkui edelleen koko vuoden ja tämä näkyi myös Vesilahdessa erityisesti taloudessa. Sodan aiheuttama talouskriisi haastoi kunnan ja kuntalaisten taloutta. Erityisesti talouskriisi iski rakentamiseen. Vuoden 2023 aikana uudisrakentaminen sekä asunto- ja tonttikauppa romahtivat koko maassa, mikä osaltaan johti rakennusalan konkurssiaaltoon. Vesilahdessakin myytyjen kiinteistöjen määrä putosi selkeästi. Vesilahden kunta on viime vuosina panostanut vahvasti maankäyttöön ja tonttitarjontaan. Näiden panostusten realisoituminen uusiksi yrityksiksi tai asukkaiksi on osin lykkääntynyt kustannus- ja korkotasojen noustua. On kuitenkin hyvä lähtökohta, että kunta tekee aktiivista maanhankintaa ja kaavoitusta tulevia vuosia ja talouden elpymistä silmällä pitäen.

Vesilahden vuoden 2023 tilinpäätös on tuloksellisesti hyvä. Uusi kertynyt ylijäämä luo puskuria ja helpottaa tulevien vuosien taloudenhoitoa. Kuntien taloudellinen tulevaisuus on kuitenkin edelleen harmaan sumun peitossa. Käynnissä oleva valtionosuusuudistus ja valtiovarainministeriön ilmoittama ylimääräinen 80 euron asukaskohtainen valtionosuuksien lisäleikkaus häilyvät taustalla. Olennaista on kuitenkin keskittyä niihin asioihin, joihin juuri nyt voi itse vaikuttaa. Tarkka taloudenhoito ja säännöllinen tasapainottamistyö ovat ensimmäiset askeleet kohti vakaampia vuosia. Myös uudistukset jatkuvat TE-palveluiden siirtämisellä kuntiin. Siinäkin riittää pohdittavaa tuleville vuosille niin toiminnan kuin taloudenkin osalta.

Mikko Latvala, kunnanjohtaja

2 Toimintakertomus

2.1 Kunnan hallinto

Valtuusto (puoluekanta sulkeissa) 2021-2025

Kunnan ylin päättävä toimielin on kunnanvaltuusto, joka vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää kunnan päätösvaltaa. Vesilahden kunnanvaltuustossa on 21 jäsentä. Valtuuston toimikausi on alkanut 1.8.2021. Valtuuston puheenjohtaja on Ari Arvela (kesk.), 1. varapuheenjohtaja on Marko Lounasranta (SDP) ja 2. varapuheenjohtaja on Tanja Salo (PS).

Valtuutetut

Ala-Orvola Mikko (Kok.)
Arvela Ari (Kesk.) pj.
Elliott Aura (KD)
Eskola Aapeli (PS)
Graichen Anu (Kok.)
Halme Johanna (Kok.)
Jokiniemi Michaela (Vihr.)
Kantola Kristiina (SDP)
Lamminmäki Taina (PS)
Lounasranta Marko (SDP) 1. vpj.
Mäkipää Arto (Kesk.)
Pakarainen Tomi (Kok.)
Penttilä Harri (Kesk.)
Perämaa Ari (PS)
Pietilä Tapani (Kok.)
Pispala Kristiina (Kok.)
Rajala Miia (Kesk.)
Salo Tanja (PS) 2. vpj.
Simula Aino-Riikka (Kesk.)
Suoniemi Susanna (Vihr.)
Tapanainen Harri (Kok.)

Kunnanhallitus (puoluekanta sulkeissa) kaudella 2021-2025

Valtuuston valitsema kunnanhallitus vastaa kunnan yleisestä johtamisesta ja kehittämisestä valtuuston hyväksymien tavoitteiden, suunnitelmien ja päätösten mukaisesti.

Puheenjohtaja

Kristiina Pispala (Kok.)

Varapuheenjohtaja

Perämaa Ari (PS)

Jäsenet

Graichen Anu (Kok.)

Penttilä Harri (Kesk.)

Simula Aino-Riikka (Kesk.)

Suoniemi Susanna (Vihr.)

Tapanainen Harri (Kok.)

Vaikuttamistoimielimet

Nuorisovaltuusto, vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto

Vesilahden kunnan luottamushenkilöorganisaatio

Kunnan tilivelvollisten toimielinten tehtävät sekä luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden toimivallan jako on esitetty hallintosäännön 4. luvussa.

2.2 Valtakunnallinen talouden kehitys

Yleinen taloustilanne

Suomen pankin tammikuussa 2024 julkaiseman talouskatsauksen mukaan bruttokansantuote (BKT) supistui selvästi vuoden 2023 kolmannella neljänneksellä. Tilastot osoittavat taloustilanteen jatkuneen heikkona myös vuoden viimeisellä neljänneksellä. Luottamus talouden kehitykseen on heikkoa ja Suomen talous on taantumassa.

Työvoimapula on hellittänyt erityisesti teollisuudessa ja rakentamisessa, ja työttömyysaste on kohonnut 7,6 prosenttiin. Inflaatio on hidastunut viime kuukausina ja oli joulukuussa 1,3 prosenttia. Kotitalouksien ostovoima on alkanut vahvistua vuoden 2023 loppupuoliskolla, koska tulot ovat kasvaneet ja inflaatio on hidastunut. Ostovoiman kasvusta huolimatta kotitaloudet eivät ole kasvattaneet kulutustaan, vaan ovat epävarmassa taloustilanteessa lisänneet säästämistään. Kuluttajien arvio omasta rahatilanteestaan oli joulukuussa heikoin sitten vuoden 2000 ja rahankäyttöaikaiteita kulutukseen oli hyvin niukalti. Talouskatsauksessa arvioidaan, että rakentamisen pohjia ei olla vielä saavutettu, koska myönnettyjen rakennuslupien lasku ei ole taittunut. Samalla valmistuneiden asuntojen määrä on kääntynyt laskuun.

Valtiovarainministeriön joulukuussa 2023 julkaisemassa taloudellisessa katsauksessa arvioidaan, että vuonna 2024 inflaatio hidastuu ja korot kääntyvät laskuun, mikä yhdessä kotitalouksien kohtuullisen hyvän tulokehityksen kanssa kääntää bruttokansantuotteen kasvuun. Heikko talouskehitys ja ripeä menojen kasvu pitävät kuitenkin julkisyhteisöt sitkeästi alijäämäisinä ja julkisen talouden näkymät jatkuvat kokonaisuutena synkeinä.

Kuntien taloustilanne

Kuntaliiton tiedotteessa (6.2.2024), joka tiivistää kuntien tilinpäätösarvotietoja vuodelta 2023, todetaan kuntatalouden vuoden 2023 tunnuslukujen olevan vahvoja. Kuntatalous saavutti viiden vuoden tauon jälkeen tasapainon, kun investoinnit huomioiva rahoitusjäämä nousi 200 miljoonan euron ylijäämään. Myös tilikauden tulos nousi poikkeuksellisen vahvalle tasolle 1,8 miljardiin euroon. Kuntien vahva tilikauden tulos ohjautuu siis nopeasti kasvaneiden investointien rahoittamiseen. Kunnat käyttivät ylijäämäänsä myös lainakannan vähentämiseen alustavan arvion mukaan yhteensä 300 miljoonaa euroa. Kuntien lainakanta on pienentynyt jo toista vuotta peräkkäin.

Tiedotteessa kuitenkin huomautetaan, että ilman poikkeuseriä kuntien talous olisi ollut huomattavan alijäämäinen. Kuntatalouden vahvat tunnusluvut saavutettiin sote-uudistukseen liittyneiden kertaluonteisten poikkeuserien avulla. Ilman niitä kuntien talous olisi ollut viime vuonna 1,9 miljardia euroa heikompi. Poikkeuserien taustalla vaikuttivat muun muassa vuodelta 2022 vuodelle 2023 siirtyneet 1,4 miljardin euron suuruiseksi arvioidut verotilitykset eli niin sanottu sote-uudistuksen verohäntä. Lisäksi kunnille maksettiin ennakkollisen sote-siirtolaskelman mukaan vuonna 2023 myös noin 500 miljoonaa euroa liikaa valtionosuuksia, jotka on määrä perä takaisin valtiolle lähivuosina. Ilman poikkeuserien tuntuva apua kuntatalouden tila olisi ollut raskaasti alijäämäinen ja lähennellyt kuntatalouden vaikeimpia vuosia kiky-

sopimuksen loppupuolella vuonna 2018. Kuntatalouden näkymien ennakoitaan synkkenevän lähivuosina, kun sote-uudistuksen poikkeuserät poistuvat.

Kuntien talouden rahavirrat muuttuivat vuonna 2023 voimakkaasti, kun sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu, niitä vastaavat nettokustannukset sekä niitä vastaavat verotulot, investointivastuu ja osa lainakannasta siirtyivät hyvinvointialueille. Kuntien toimintamenot supistuivat sote-muutoksen vuoksi arviolta 50–60 prosenttia. Rahoitusmarkkinoiden kireä tilanne heijastui kuntasektorin korkokuluihin, jotka kasvoivat noin 150 miljoonalla. Kuntien lainakannan keskimääräiset korkokulut kasvoivat kuitenkin huomattavasti markkinakorkoa hillitymmiin. Korkokulujen kasvulta on suojannut pääosin kiinteäkorkoisten lainojen käyttäminen, minkä lisäksi noin 50 kunnalla on korolta suojaavia korkojohdannaisia. Korkokulujen voidaan olettaa kasvavan lähivuosina, kun kiinteäkorkoisten lainojen korot tulevat tarkistettavaksi, vaikka markkinakorot ovatkin laskeneet huipuistaan. Markkinakorkojen ei odoteta palaavan vuotta 2022 edeltävälle tasolle. Rahoitusmarkkinoiden tilanne kasvatti toisaalta kuntien korkotuottoja noin 100 miljoonalla.

Tilinpäätösarviot kertovat kuntakentän taloudellisen eriytymisen jatkumisesta viime vuonna. Tilikauden tulos oli paras yli 100 000 asukkaan ja 20 000–100 000 asukkaan kunnissa, kun taas pienemmissä kunnissa tulos oli selkeästi heikompi. Aivan pienimmissä, alle 5 000 asukkaan, kunnissa tilikauden tulos jopa heikkeni vuodesta 2022. Maakunnista vahvimpaan tulokseen ylsivät Uusimaa ja Lappi, kun taas heikoimpana näyttäytyy Kainuu. Yksittäisen vuoden taloutta voi maakuntatasollakin heiluttaa yhden kunnan kertaluonteinen omaisuuden myynti tai alaskirjaus. Lisäksi sote-uudistuksen jälkeen talous voi samankin maakunnan sisällä näyttäytyä hyvin erilaisena.

2.3 Kunnan toiminnan ja talouden tarkastelu

2.3.1 Kunnan väestön ja työllisyyden kehitys

Vuoden 2023 asukasmäärä on ennakkotieto, joka tarkentuu kevään 2024 aikana. Kunnan positiivinen väestökehitys näyttää kuitenkin taittuneen vuoden 2023 aikana.

Vuosi	Asukasmäärä	Muutos
2023	4 470	-31
2022	4 501	57
2021	4 444	77
2020	4 367	12
2019	4 355	-38
2018	4 393	-67
2017	4 460	-2
2016	4 462	-27
2015	4 489	-3
2014	4 492	19

Vesilahden kunnan väestökehitys 2014-2023, Tilastokeskus

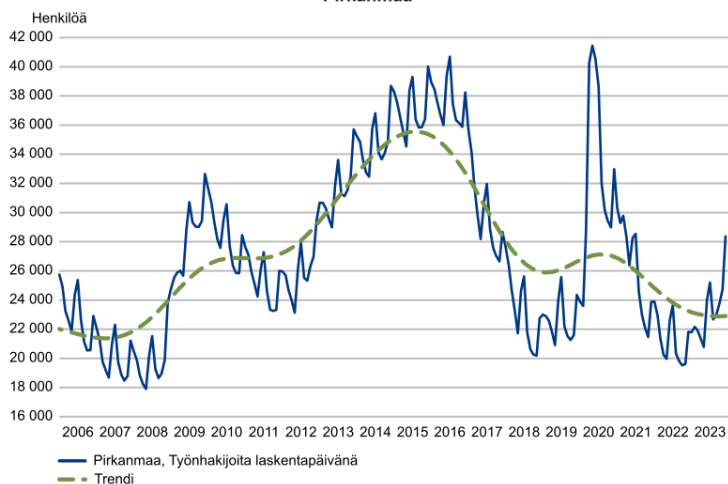
Työttömien lukumäärää koskevat tiedot perustuvat Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisemaan koko maan työllisyyskatsaukseen sekä Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen julkaisemaan Pirkanmaan työllisyyskatsaukseen. Kumpikin katsaus koskee joulukuuta 2023.

Joulukuussa 2023 koko maassa oli työttömiä työnhakijoita 297 600, mikä on 37 200 enemmän kuin edellisenä vuonna. Työttömistä kokoaikaisesti lomautettuja oli 39 600 (16 000 enemmän kuin joulukuussa 2022). Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,2 prosenttia, mikä on 1,3 prosenttiyksikköä korkeampi osuus kuin vuonna 2022 vastaavaan aikaan. Maan matalin työttömyysaste oli Pohjanmaalla (7,6 prosenttia).

Joulukuulta 2023 olevan Pirkanmaan työllisyyskatsauksen mukaan Pirkanmaalla oli työttömiä työnhakijoita oli vuoden 2023 joulukuussa 28 373, mikä on 6 559 enemmän kuin vuoden 2022 joulukuussa. Lomautettujen määrä oli 4 046 henkilöä ja vuositasolla lomautettujen lukumäärän kasvu oli 2 281 henkilöä (129 prosenttia). Uusia avoimia työpaikkoja oli joulukuussa 2023 4 014 vähemmän kuin edeltävänä vuonna. Koko Pirkanmaan työttömyysaste oli 11,2 prosenttia.

TYÖTTÖMÄT TYÖNHAKIJAT KUUKAUSITTAIN JA TRENDI

Pirkanmaa

TEM Työnvälitystilasto / Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto

Pirkanmaan Työllisyyskatsaus joulukuu 2023

Vesilahdella oli joulukuussa 2023 157 työtöntä, kun vuotta aiemmin työttömiä oli 49 vähemmän. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 7,3 prosenttia. Vuotta aiemmin työttömien työnhakijoiden osuus oli 5,1 prosenttia. Vesilahdella oli joulukuussa 2023 Pälkäneen ohella Pirkanmaan alin työttömyysaste. Avoimia työpaikkoja oli joulukuussa 2023 yhteensä 7, mikä on 8 vähemmän kuin edellisenä vuonna vastaavaan aikaan.

2.3.2 Kunnan talous vuonna 2023

2.3.2.1 Käyttötalous

Vesilahden kunnanvaltuusto vahvisti 12.12.2022 §58 talousarvion vuodelle 2023. Talousarvion mukainen tilikauden tulos oli 580 968 euroa ylijäämäinen.

Talousarviomuutokset

Kunnanvaltuusto hyväksyi 22.5.2023 §8 tekniset talousarviomuutokset, joilla muutettiin hallinto- ja teknisten palveluiden toimialojen määrärahoja vastaamaan 1.1.2023 voimaan astuneen hallintosäännön mukaista organisaatorakennetta. Uudessa organisaatorakenteessa ruoka-, siivous- ja kuljetuspalveluita tuottavat tukipalvelut siirtyivät hallintopalveluista teknisiin palveluihin. Teknisillä talousarviomuutoksilla siirrettiin tukipalveluiden 1 107 908 euron tuotot ja 1 101 851 euron kulut hallintopalveluilta teknisiin palveluihin. Muutosten vaikutus koko kunnan tasolla oli 0 euroa. Tehdyt muutokset on huomioitu hallintopalveluiden ja teknisten palveluiden vuodelta 2022 esitettävissä vertailutiedoissa sekä vuoden 2023 talousarvio- ja toteumatiedoissa. Vuoden aikana ei tehty muita talousarviomuutoksia.

Ulkoiset toimintatuotot

Talousarvioon budjetoidut 2,7 miljoonan euron suuriset ulkoiset toimintatuotot toteutuivat 84-prosenttisesti.

Toimintatuottojen eristä myyntituotot toteutuivat korkeampina kuin oli budjetoitu. Niiden ylitys muodostui suurelta osin metsän myynnistä, josta vuodelle 2023 tuloutui korkeampi määrä kuin talousarviota laadittaessa oli arvioitu. Maksutuotoissa ja muissa toimintatuotoissa taas jäätiin alle talousarviotason. Maksutuottoihin budjetoidut 251 000 euron suuriset maankäyttösopimuskorvaukset jäivät toteumatta, minkä lisäksi pienempiä alituksia oli rakennusvalvonnan maksutuotoissa sekä iltapäivätoiminnan maksuissa ja varhaiskasvatuksen hoitopäivämaksuissa. Suurin yksittäinen muiden toimintatuottojen toteumatta jäämiseen vaikuttanut tekijä oli käyttöomaisuuden myyntivoittojen jääminen 13 000 euroon budjetoidun 311 000 euron sijaan.

Ulkoiset toimintakulut

Talousarvioon 15,4 miljoonan euron suurisiksi budjetoidut toimintakulut toteutuivat kokonaisuutena lähes täysimääräisesti. Toimintakulut ylittyivät henkilöstö- ja muissa toimintakuluissa kun taas palvelujen ostojen, avustusten sekä aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden toteumat jäivät alle talousarvion.

Henkilöstökulut ylittyivät 146 000 eurolla, mikä on 2 prosenttia henkilöstökulujen kokonaismäärästä. Vuoden 2023 talousarvioon oli varattu 3,05 prosentin palkankorotukset, mikä osoittautui kokonaisuutena hieman toteutuneita korotuksia matalammaksi tasoksi. Kunta-alan palkkojen sopimuskorotukset toteutuivat 1.6.2023 (yleiskorotus KVTES 2,20 %/OVTES 2,02 %, paikallinen järjestelyerä 0,7 prosenttia ja kehittämisohjelmaerä 1,20 prosenttia). Korotusten lisäksi kesäkuun lopussa maksettiin 467 euron suuriset työehtosopimusten mukaiset kertaerät. Kuntatyöntäjien keskimääräiset henkilösivukulut vuonna 2023 olivat 24 prosenttia eli ne laskivat hieman vuoteen 2022 nähden, jolloin ne olivat 24,3 prosenttia.

Palveluiden ostot toteutuivat kokonaisuutena likimain budjetoidusti ja niiden määrä jäi 65 000 euroa (2 prosenttia) alle arvioidun. Euromääräisesti suurimmat palveluiden ostot liittyvät matkustus- ja kuljetuspalveluun (esimerkiksi joukkoliikenne ja koulukuljetukset), majoitus- ja ravitsemuspalveluun (esimerkiksi Pirkanmaan Voimia Oy:ltä hankittavat ruokatuotteet ja -tarvikkeet) sekä erilaisiin yhteistoimintaosuuksiin (esimerkiksi ympäristöterveydenhuolto). Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden toteuma jäi 103 000 euroa (9 prosenttia) alemmaksi kuin oli budjetoitu. Budjetoinnissa oli varauduttu yleiseen kustannustason nousuun, mikä ei kaikilta osin toteutunut. Avustusten kokonaismäärä jäi 72 000 euroa (14 prosenttia) alemmaksi kuin talousarviota laadittaessa oli arvioitu. Ero muodostuu lasten kotihoidon tuen, yksityisen hoidon tuen ja yksityisen hoidon kuntalisän toteutumisesta budjetoitua alemmalla tasolla. Muut toimintakulut ylittyivät 37 000 eurolla (11 prosenttia). Ylitykseen vaikuttaa keskeisesti edeltävinä vuosina tilittämättä jääneistä ateriaetujen arvonlisäverojen tilittäminen.

Kunnan verotulot ja valtionosuudet

Kunnan verotulot toteutuivat 114 000 euroa korkeampina kuin oli budjetoitu ja niiden kokonaismääräksi muodostui 12 miljoonaa euroa. Vuoden korkein tilitys oli tammikuun 2 071 000 euroa ja matalin elokuun 581 000 euroa. Valtionosuuksien kokonaismäärä oli 3 miljoonaa euroa ja ne toteutuivat toteutuivat 129 000 alemmina kuin oli budjetoitu.

Rahoitustuotot ja -kulut

Koronvaihtosopimuksen ja lainojen kulut eivät toteutuneet täysimääräisesti, vaan jäivät hieman budjetoitua alemmiksi. Lisäksi tilikaudella on purettu tilinpäätökseen 2022 tehty 33 000 euron suuruinen koronvaihtosopimuksen korkokuluihin liittynyt pakollinen varaus.

Poistot

Poistot toteutuivat 300 000 euroa alemmina kuin oli budjetoitu ja niiden kokonaismääräksi muodostui 1,4 miljoonaa euroa. Poistojen kirjaamisessa noudatetaan kunnanvaltuuston hyväksymää poistosuunnitelmaa, jota on noudatettu tilikaudesta 2013 lähtien.

Sisäiset toimintatuotot ja -kulut

Sisäiset toimintatuotot ja -kulut toteutuivat 244 000 euroa korkeammalla tasolla talousarvioon nähden. Sisäisistä eristä tukipalveluiden tuotot ylittivät talousarviossa ennakoitun tason, mikä näkyy vastaavasti perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen sisäisten kulujen ylityksenä.

2.3.2.2 Investoinnit

Kunnanvaltuuston 12.12.2022 §58 vahvistaman vuoden 2023 talousarvion mukainen investointikulujen määrä oli 6 679 750 euroa, josta 1 000 000 euroa oli kohdennettu maa- ja vesialueiden hankintaan ja 5 679 750 euroa muihin investointeihin. Kunnanvaltuusto ei käsitellyt vuoden aikana investointeihin liittyviä talousarviomuutoksia.

Tilinpäätöksen mukaiset 27 976 euron suuruiset tulot muodostuivat maa-alueiden myyntituloista. Vuoden 2023 investointimenojen toteuma oli lähes 4,4 miljoonaa euroa, mikä on 66 prosenttia talousarvion mukaisista investointimenoista. Investoinnit kasvoivat 2,6 miljoonaa euroa edeltävään vuoteen nähden. Vesilahden kunnanvaltuusto hyväksyi tilikauden 2023 investointien alitukset ja ylitykset 18.3.2024 §10.

2.3.2.3 Rahoitus

Kunnanvaltuuston 12.12.2022 §58 vahvistama talousarvio 2023 sisälsi 4,2 miljoonan euron suuruisen pitkäaikaisen lainanoton.

Kunnanhallitus teki 11.9.2023 §140 päätöksen 3,5 miljoonan euron suuruisen talousarviolainan nostosta ja laina nostettiin lokakuussa 2023. Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin vuoden aikana 1,1 miljoonalla eurolla ja tilinpäätöshetkellä kunnan lainamäärä oli 13,3 miljoonaa euroa. Kunnan

lainamäärä 31.12.2023 per asukas oli 2 969 euroa, kun vuotta aiemmin lainamäärä oli 2 421 euroa/asukas.

Kunnanvaltuusto hyväksyi toteutuneen pitkäaikaisten lainojen noston määrän 18.3.2024 §9.

2.3.2.4 Oman pääoman muutokset

Vesilahden kunnanvaltuusto teki 11.12.2023 §45 päätöksen peruspääoman muuttamisesta vuoden 2023 avaavassa taseessa. Muutos perustui sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanoa ja sitä koskevan lainsäädännön voimaansaantoa käsittelevään lakiin (616/2021), jonka 4 luvussa on säännökset uudistuksen omaisuusjärjestelyistä. Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän toiminta lakkasi voimaansaantulain perusteella 31.12.2022 ja toiminta siirtyi Pirkanmaan hyvinvointialueelle 1.1.2023 lukien. Kunnan omistusosuus Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymästä oli 1 026 272,63 euroa. Muutoksen yhteydessä Vesilahden kunnalta siirtyi hyvinvointialueelle henkilöstöä, joiden lomapalkkavelan määrä tilinpäätöshetkellä 31.12.2022 oli 51 555,39 euroa. Kunnalta ei siirtynyt hyvinvointialueelle koneita tai kalustoa. Kunnanvaltuusto päätti 11.12.2023 §45 peruspääomaa vastaan 1.1.2023 tehtävistä kirjauksista. Siirtyvä lomapalkkavelka ja kunnan omistusosuus sairaanhoitopiirin kuntayhtymästä päätettiin kirjata vuoden 2023 avaavassa taseessa peruspääomaa vastaan, jolloin vuoden 2022 peruspääomasta 8 683 376,26 euroa vähennettiin omistusosuuden verran ja siihen lisättiin siirtynyt lomapalkkavelka. Kirjausten jälkeen kunnan vuoden 2023 avaavan taseen peruspääoma oli 7 708 659,02 euroa ja taseen loppusumma 28 478 610,39 euroa.

2.3.2.5 Olennaiset poikkeamat talousarviosta

Kunnassa on seitsemän valtuustoon nähden sitovaa tehtäväaluetta. Vesilahden kunnan valtuustoon nähden sitova taso on tuottojen ja kulujen erotus eli toimintakate, paitsi vesi- ja viemärlaitoksessa, jossa sitova taso on tilikauden tulos. Tuloarvioihin ja määrärahoihin sisältyy ulkoiset ja sisäiset erät.

Toimintakate toteutui talousarviota heikommin opetus- ja varhaiskasvatustalouksissa. Opetus- ja varhaiskasvatuksen toimintakate oli 370 000 euroa (4 prosenttia) heikompi kuin talousarvioon oli budjetoitu. Toimintakatteen alitus johtui yhtäältä varhaiskasvatuksen ja iltapäivätoiminnan maksujen toteutumisesta budjetoitua alemmalla tasolla sekä toisaalta henkilöstökulujen ja palveluiden ostojen toteutumisesta budjetoitua korkeampina. Varhaiskasvatuksen maksut toteutuivat budjetoitua alempana varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutosten vuoksi. Vuoden henkilöstökulujen sopimuskorotusten taso osoittautui korkeammaksi kuin oli talousarviovaiheessa ennakoitu. Lisäksi tukipalveluiden kustannusten ylittyminen vaikutti palveluiden ostojen ylitykseen.

Tuloslaskelmaosan sitovia eriä ovat verotulot, valtionosuudet, rahoitustuotot ja -kulut sekä tilinpäätössiirrot. Näistä valtionosuuksissa oli olennainen poikkeama talousarvioon nähden.

Budjetoitu määrä oli 3,1 miljoonaa euroa, kun lopullinen määrä asettui 3,0 miljoonaan euroon. Toteutuneiden valtionosuuksien määrä oli 129 000 euroa alempi talousarvioon nähden.

Investointiosan sitovien erien suurimmat poikkeamat on käyty läpi tilinpäätöksen kappaleessa 6 ja rahoituslaskelman sitovien erien suurimmat poikkeamat on käyty läpi kappaleessa 7.

Vesilahden kunnanvaltuusto hyväksyi tilikauden 2023 käyttötalous-, tuloslaskelma-, rahoitus- ja investointiosan ylitykset ja alitukset 18.3.2024 §9 ja §10.

2.3.2.6 Talouden tasapainotus

Vesilahden talousarviossa 2022 päätettiin tasapainotusohjelmasta, jonka toimenpiteistä pääosa ajoittui vuoteen 2022. Joidenkin toimenpiteiden vaikutus toteutui vasta vuoden 2023 aikana, minkä vuoksi vuodelle 2022 laaditun tasapainotusohjelman toteutumisesta raportoidaan myös vuoden 2023 tilinpäätöksessä.

Vastuualue	Toimenpide	Summa	Toteutuminen
Hallintopalvelut/ Elinvoima	Kirkonkylän palvelukeskusalueen korttelin 172 rakentaminen		Ei ole edennyt vuoden 2023 aikana
Tekniset palvelut	Ruokatuotannon osto Pirkanmaan Voimia Oy:ltä 1.1.2023 lukien	200 000 euroa/vuosi	Taloudellinen säästö ei toteutunut täysimääräisesti vuoden 2023 aikana
	Lindinkuja 1 vanhan teknisen toimiston myynti	myyntihinta 30 499 euroa	Kohteesta tehty esisopimus, kaavoitusprosessi kesken
	Tuulikallion tonttien myynti		Toiminta on jatkunut kiinteistöissä vuoden 2023, joten myyntiä ei ole voitu vielä toteuttaa
	Ristiveräjän kiinteistö		Luokiteltu kiinteistöstrategiassa selvitettävien kiinteistöjen salkkuun

Varsinaisten tasapainotusohjelmien lisäksi Vesilahdella on pysyvästi käytössä kaksi henkilöstökuluja säästävää toimintamallia. Ensimmäinen näistä on mahdollisuus vaihtaa lomarahat vapaaksi, minkä edellytys on, että se ei aiheuta työyksiköissä sijaisten tarvetta. Vuonna 2023 lomarahoja vaihtoi vapaaksi 6 henkilöä ja vaihdettuja päiviä oli yhteensä 53 kappaletta. Lomarahojen vaihtojen talousvaikutus oli 5 900 euroa. Lomarahoja vaihdettiin

vapaaksi huomattavasti vähemmän kuin edellisenä vuonna, jolloin lomarahoja vaihtoi vapaaksi 14 henkilöä ja vaihdettuja päiviä oli yhteensä 137 kappaletta. Näiden talousvaikutus oli 16 800 euroa.

Toinen käytössä oleva henkilöstökulujen määrään vaikuttava toimintamalli on ostovapaat, jossa palkattomista vapaista saa palkkioksi ylimääräisiä palkallisia päiviä. Ostovapaamalli on ollut käytössä Vesilahdella vuodesta 2013 ja kunnanhallitus päivitti mallia 24.4.2023 §60 siten, että ostovapaita voidaan myöntää työntekijää/viranhaltijaa kohti vuoden aikana enintään 20 päivää. Viittä päivää kohden saa aina yhden palkallisen vapaapäivän. Ostovapaan edellytys on, että niiden vuoksi ei tarvitse hankkia sijaista, joten sijaiskuluja ei synny. Vuonna 2023 ostovapaita käytti 21 henkilöä. Vaihdettuja päiviä oli 185 ja näistä myönnettiin 37 bonuspäivää. Edeltävänä vuonna ostovapaita käytti 21 henkilöä. Vaihdettuja päiviä oli 135 ja näistä myönnettiin 28 bonuspäivää. Ostovapaita siis käytti sama henkilömäärä kuin edellisenä vuonna, päiviä vain vaihdettiin enemmän.

2.3.3 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa 1.1.2023, jolloin ne alkoivat vastata sosiaali- ja terveystalouksista sekä pelastustoimesta. Vuoden 2022 loppuun kunnan sosiaali- ja terveystaloukset järjestettiin Pirkkalan ja Vesilahden yhteistoiminta-alueella, mihin liittyvät kustannukset olivat tilinpäätöksessä 2022 yhteensä 15,3 miljoonaa euroa. Vuoden 2022 loppuun palo- ja pelastustoimen tehtäviä hoitivat pelastuslaitos sekä paikalliset Vesilahden VPK ja Länsi-Vesilahden VPK. Tilinpäätöksessä 2022 palo- ja pelastustoimen kustannukset olivat 333 000 euroa. Yhteistoiminta-alueen ja palo- ja pelastustoimen kustannuksia vastaavia kustannuksia ei synny kunnalle enää vuoden 2023 alusta lähtien. Toisaalta hyvinvointialueiden aloitus näkyy myös kunnan verotulojen ja valtionosuuksien vähentymisenä.

Euromääräisesti pienempiä kunnalta hyvinvointialueelle siirtyneitä toimintoja olivat sivistystalouksissa vuoden 2022 loppuun toimineet koulupsykologi ja -kuraattori sekä hallintopalveluista hyvinvointialueelle siirtynyt kuntouttava työtoiminta. Edellä mainittujen muutosten lisäksi tukipalveluista hyvinvointialueelle siirtyi yksi henkilö muiden yhteistoiminta-alueen kohteissa työskennelleiden henkilöiden siirryttyä kunnan muihin yksiköihin. Kaikkineen kunnasta siirtyi hyvinvointialueelle 10 työntekijää, joiden lomapalkkavelan määrä oli 51 555,39 euroa. Summa kirjattiin toimintakertomuksen kohdassa oman pääoman muutokset -kohdassa esitetyllä tavalla kunnan peruspääomaa vastaan. Kunnasta ei siirtynyt hyvinvointialueelle koneita tai kalustoa.

Kunnan toimintojen kannalta suuri muutos aiempaan nähden oli Pirkanmaan Voimia Oy:n kanssa solmittu sopimus, jonka mukaisesti kunta siirtyi hankkimaan yhtiöltä vuoden 2023 alusta lähtien ruokatuotteet ja -tarvikkeet. Toiminnallisen muutoksen lisäksi toteutui organisaatiomuutos, jossa tukipalvelut siirtyivät vuoden 2023 alusta hallintopalveluista teknisten palveluiden alaisuuteen.

2.3.4 Kunnan henkilöstö

Voimassaolevien palvelussuhteiden määrä vuodenvaihteessa 2023 oli 207 henkilöä. Luku sisältää kaikki kyseisenä ajankohtana virka- ja työsuhteessa kuntaan olleet henkilöt, mukaan lukien työllistetyt ja oppisopimussuhteiset. Voimassaolevien palvelussuhteiden määrä on pysynyt vuoden 2022 tasolla.

Vakituisia työntekijöitä oli 162 henkilöä. Henkilöstön keski-ikä oli 45 vuotta, mikä on pysynyt edellisen vuoden tasolla.

Kunnan henkilöstö	2023	2022	2021
Henkilöstön määrä	207	205	193
Vakituiset	162	160	153
Määräaikaiset	45	45	40
Henkilötyövuodet	202	213	198
Keski-ikä	45	45	45
Sairauspoissaoloprosentti	4,6	4,9	5,2
Henkilöstökulut	-9 799 838	-9 001 349	-8 312 730

Kunnan henkilöstötiedot

Henkilöstökulut vuonna 2023 olivat 9 799 838 euroa, josta palkat ja palkkiot olivat 7 924 274 euroa ja henkilösivukulut 1 875 564 euroa.

Kunta laatii erillisen henkilöstöraportin, jossa esitetään yksityiskohtaisemmat tiedot henkilöstöön liittyvistä tunnusluvuista.

2.3.5 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä ja merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Toimintakertomuksessa on arvioitava kunnan ja kuntakonsernin toiminnan laajuuteen ja rakenteeseen nähden tasapuolisesti ja kattavasti merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä sekä muita toiminnan kehittämiseen vaikuttavia seikkoja.

Koko maata koskee epävarmuustekijöitä kuten Euroopassa jatkuva sota ja Suomen talouden taantuma, mihin liittyy muun muassa rakentamisen hiipuminen ja työttömyyden kasvu. Talouden taantuminen aiheuttaa epävarmuutta myös Vesilahden taloudelle. Kunnan kannalta merkittävin riski koskee kunnan talouden tasapainoa. Kuntataloudessa vuosikate on keskeinen tunnusluku arvoitaessa tulorahoituksen riittävyttä. Vuosikate osoittaa sen tulorahoituksen, mikä

juoksevien menojen maksamisen jälkeen jää jäljelle käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainojen lyhennyksiin. Tulorahoitus on riittävää, jos vuosikate on vähintään käyttöomaisuuden poistojen suuruinen. Vesilahden kunnanvaltuusto on hyväksynyt 11.12.2023 §44 talousarvion vuodelle 2024 ja taloussuunnitelman vuosille 2024-2026. Vuoden 2024 talousarvion mukainen tilikauden alijäämä on -236 000 euroa, vuonna 2025 on arvioitu päädyttävän nollatulokseen ja vuoden 2026 laskelman alijäämä on -29 000 euroa. Ajanjaksolla ainoastaan vuoden 2025 vuosikate riittää laskelman mukaan hyvin niukasti kattamaan poistot.

Talousarvio- ja suunnitelmavuosien lukuja tarkasteltaessa tulee huomioida, että niin toimintatuottojen, verotulojen kuin valtionosuuksienkin toteutumiseen budjetoidulla tasolla liittyy epävarmuutta. Toimintatuottojen epävarmuus liittyy budjetoidun tonttimyynnin toteutumiseen sekä Pirkanmaan hyvinvointialueen kunnalta vuokraamien tilojen vuokrasopimuksen jatkumiseen ja tilojen vuokratasoon. Verotulot taas on budjetoitu kunnan tonttimyynnitavoitteen ja kasvustrategiaan perustuvan väkiluvun mukaisesti, minkä toteutumiseen näyttää ainakin vuoden 2023 toteutuneen väkiluvun muutoksen perusteella liittyvän epävarmuutta. Kolmas kunnan tulorahoitukseen liittyvä erä ovat valtionosuudet, johon liittyvää järjestelmää ollaan uudistamassa ja tavoitteena on, että uusi rahoitusjärjestelmä tulee voimaan 1.1.2026. Vielä ei ole tiedossa, mitä valtionosuusjärjestelmän muutokset tarkoittavat Vesilahden kunnalle.

Korkoriskin hallitsemiseksi kunnalla on suojaustarkoituksessa otettu koronvaihtosopimus. Suojauksen tavoitteena on suojata kunnan vaihtuvakorkoisten vastuiden korkoriskiä. Alkuperäinen sopimus on tehty toukokuussa 2015. Sen voimassaolo alkoi 13.5.2020 ja päättymispäivä olisi ollut 12.5.2045. Sopimuksen laskennallinen pääoma oli 5,0 miljoonaa euroa. Korkokustannusten alentamiseksi sopimusta on järjestelty marraskuussa 2020 uusiksi siten, että alkuperäinen sopimus on päätetty ennenaikaisesti. Sopimuksen tilalle on otettu uusi tehostettu koronvaihtosopimus, jonka voimassaolo alkoi 13.11.2020, päättyy 13.5.2045 ja laskennallinen pääoma on 5,0 miljoonaa euroa. Suojausten tarkoitus on edelleen ollut suojata kunnan nykyistä ja tulevaa vaihtuvakorkoisten vastuiden korkoriskiä.

Kunnan vakuutusturvaa päivitetään säännöllisesti. Vakuutukset kilpailutettiin edellisen kerran keväällä 2020 ja uudet vakuutukset astuivat voimaan vuoden 2021 alusta. Vakuutukset tullaan jälleen kilpailuttamaan vuoden 2024 aikana. Kunnan vakuutusturva sisältää julkisyhteisön hallinnon vastuuvakuutuksen.

2.3.6 Ympäristöasiat

Vesilahden kunnan alueella on runsaasti järviä ja vapaa-ajan asutusta. Vesistöjen laatua tarkkaillaan säännöllisesti vuosittain vesistö tarkkailuohjelman mukaisesti. Vesistöihin ei kohdistu pistekuormitusta tai muita merkittäviä yksittäisiä riskejä Vesilahdella, mutta hajakuormitus ja haja-asutuksen jätevedet sekä taajamista tulevat hulevedet aiheuttavat ravinne- ja mikrobikuormitusta vesistöissä. Lisäksi Pyhäjärven säännöstely aiheuttaa haittaa vesistölle erityisesti matalilla järvenlahdilla. Vesilahden kirkonkylän uimarannalla tehdään vuosittain kesällä sinileväseurantaa ympäristönsuojelun puolesta. Vesilahden kunnan alueella

on yksi luokiteltu Vakkalan pohjavesialue, joka on luokiteltu yhdyskunnan vedenhankintaan soveltuvaksi pohjavesialueeksi (II-luokka). Luokitus päivitettiin vuonna 2019 Pirkanmaan ELY-keskuksen toimesta. Vakkalan pohjavesialue on pienialainen ja sille sijoittuu ainoastaan vähän haja-asutusta.

Vuonna 2023 ympäristönsuojelun edistämissuunnitelman yhtenä teemana oli ilmastoasiat. Kuntaorganisaation henkilöstöä pyrittiin aktivoimaan ekotukihenkilöhaun avulla. Tampereen seudun imastokumppanuusverkostosta on tiedotettu yrityksiä. Kuntalaisille järjestettiin energianeuvontaa toritapahtuman yhteydessä 20.08.2023. Kestävän kehityksen saunailta järjestettiin Lammasmaiemessä 26.09.2023. Toinen teemoista oli luonto. Kuntalaisille pidettiin luontoilta kirjastolla 11.10.2023 ja Vesi-ilta Narvan koululla 9.11.2023 yhteistyössä Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistyksen kanssa.

Vesilahden kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvia ympäristölupa- tai rekisteröintivelvollisia toimintoja oli vuonna 2023 Vesilahdella 15 kpl. Ne ovat suurimmaksi osaksi pieniä yrityksiä, joilla on kiviaineksen louhintaa, ampumaratatoimintaa, eläinsuojia, polttonesteiden jakeluasemia sekä jätteen käsittelytoimintaa. Vuonna 2023 kunnan ympäristönsuojelu teki 11 valvontaohjelmaan perustuvaa tarkastusta. Valvontaohjelmaan perustuvien tarkastusten lisäksi järjestettiin keväällä sekä syksyllä ympäristökierros, jonka kohteina oli lähinnä kuntalaisten ilmoitusten perusteella ilmi tulleita epäsiistejä kiinteistöjä (jätelain vastainen roskaantuminen).

Vesilahden kunnan alueelle ei sijoitu muita suurempia ympäristöriskejä aiheuttavia toimintoja. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen valvomiin kohteisiin lukeutuu Vesilahden kunnasta yksi puuperäisen jätteen käsittelytoiminta. Toimintojen osalta merkittävimpiä riskejä liittyy polttonesteiden varastointi- ja jakelutoimintaan maaperän pilaantumisriskin muodossa. Yleisesti kunnan valvomien sekä luvanvaraisten ja rekisteröitävien että muiden laitosten ja toimintojen aiheuttama mahdollinen pilaantuminen rajoittuu laitosten ja toimipaikkojen lähiympäristöön. Polttonesteiden jakelutoimintaa lukuun ottamatta toiminnot sijoittuvat pääosin haja-asutusalueelle, jolloin pilaantumiselle herkkiä kohteita ei ole niin paljon kuin asutuksen ollessa taajaa. Toiminnoista muutamat sijoittuvat vesistön läheisyyteen.

2.3.7 Muut ei-taloudelliset asiat

Kunnanhallituksen tietoon ei ole tullut korrupioon, lahjontaan eikä ihmisoikeuksien rikkomiseen liittyviä asioita.

2.4 Hallituksen selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan on tarkoitus varmistaa, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa, lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan sekä omaisuus ja voimavarat turvataan. Sisäinen valvonta on osa päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista. Kuntalain mukaan valtuuston

tulee hyväksyä perusteet sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Kunnan sisäisen valvonnan perusteet päivitettiin ja valtuusto hyväksyi Vesilahden kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet 31.8.2020 §40.

Kunnan hallintosäännön 9. luvun 1 §:n mukaan kunnanhallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä mm. hyväksyy sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat sekä vastaa riskienhallinnan järjestämisestä siten, että kunnan toiminnan olennaiset riskit tunnistetaan ja kuvataan. Lisäksi riskin toteutumisen vaikutukset, toteutumisen todennäköisyys ja mahdollisuudet hallita riskiä arvioidaan. Kunnanhallitus hyväksyi kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen 24.8.2020 §161.

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Kunnan strategia, talousarvio, hallintosääntö ja visio toimivat keskeisinä toimintaa ohjaavina asiakirjoina. Strateginen johtaminen ja kehittäminen pohjautuvat valtakunnallisiin, seudullisiin sekä kunnan suunnitelmiin, sääntöihin ja ohjeistuksiin. Suunnitelmia ja ohjeistuksia päivitetään vuosittain tai tarvittaessa. Päivitetty hallintosääntö on astunut voimaan 1.1.2023. Hallintosääntöön ei tehty muutoksia vuoden 2023 aikana.

Kunnanhallitus ja lautakunnat seuraavat viranhaltijoiden tekemiä päätöksiä. Viranhaltijoiden päätöksiin ei käytetty otto-oikeutta vuonna 2023. Lisäksi kunnanhallitus seuraa lautakuntien päätöksiä. Vuoden 2023 aikana kunnanjohtaja on ottanut kunnanhallituksen käsiteltäväksi sivistyslautakunnan 6.6.2023 §36.

Kunnanhallituksen päätöksestä 30.10.2023 §186 on tehty kunnallisvalitus Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle. Asian käsittely on kesken. Lisäksi asianosaisilla ja kuntalaisilla on mahdollisuus tehdä oikaisuvaatimus kunnan päätöksistä tai kantelu aluehallintovirastolle kunnan toiminnasta.

Talouden ja varojen käytön valvonta

Vesilahden kunnan hallintosäännön 7. luvun §2 mukaan toimielimet seuraavat talousarvion toteutumista säännöllisesti. Vesilahden kunnanhallitus hyväksyi 28.11.2022 §198 vuoden 2023 talousarvion täytäntöönpano-ohjeen, jonka mukaisesti talouden toteutumista raportoitiiin ajanjaksoilta tammi-huhtikuu ja tammi-elokuu lautakunnille, kunnanhallitukselle ja kunnanvaltuustolle. Koko vuoden seuranta tapahtuu ohjeiden mukaisesti tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa.

Vuoden 2023 aikana otettiin käyttöön talouden raportointi- ja budjetoitijärjestelmä Accuna, joka parantaa talouteen liittyvän tiedon käytettävyyttä ja talouden seurantaa. Järjestelmän käyttöönotto helpottaa myös budjetoitintia.

Riskienhallinnan järjestäminen

Vesilahden kunnassa on käytössä Granite-järjestelmä. Graniten avulla toteutetaan sekä kokonaisvaltaisen riskienhallinnan (toiminnalliset, taloudelliset, tekniset, maine- ja muut riskit) että työsuojelun riskien seuranta. Ohjelmalla tehdään ilmoitukset läheltä piti -tilanteista sekä nimettömät väärinkäytösilmoitukset. Tietosuojaa koskeva vaikutuksien arviointi (DPIA) tehdään

myös järjestelmän avulla. Vuoden 2023 aikana toteutui riski johdon vaihtumisen suhteen kunnanjohtajan irtisanoutuessa.

Kunnanhallitus on hyväksynyt 12.6.2023 §86 Vesilahden kunnan valmiussuunnitelman. Samalla kunnanhallitus ohjeisti lautakuntia päivittämään toimialakohtaiset valmiussuunnitelmat yleisen valmiussuunnitelman pohjalta. Toimialat ovat päivittäneet valmiussuunnitelmansa syksyn 2023 aikana.

Vesilahden kunta on yhtenä Tampereen kehyskuntana mukana seudun ICT-yhteistyössä. Tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvää osaamista tulee säilyttää ja kehittää myös Vesilahden omassa organisaatiossa. Myös järjestelmäsalkkuun tai järjestelmävaihdosten suunnitteluun ja toteutukseen on kiinnitettävä aikaisempaa enemmän huomiota.

Sopimukset

Kuntaa sitovissa sopimuksissa ei havaittu sopimusrikkomuksia vuoden 2023 aikana.

Kunnan sopimukset on tallennettu Therefore-järjestelmään. Järjestelmän käytössä on joitakin puutteita. CASE M -järjestelmä pitää sisällään sopimusten hallinnan osuuden ja sopimuksia alettiin viedä järjestelmään vuoden 2023 aikana. Vanhojen sopimusten osalta tulisi selvittää kunnan vastuiden sekä toisen sopijapuolen vastuiden täyttäminen ja niiden seuranta.

Omaisuuksien hankinnan, luovutusten ja hoidon valvonta

Hallintosäännössä on määritelty ratkaisuvälillä hankintojen ja luovutusten osalta. Kunnan hankinnoissa käytetään pääasiassa Kuntien Hankintapalvelut KuHa Oy:n kilpailuttamia sopimustoimittajia. Näiden lisäksi erityisesti tekniset palvelut ovat toteuttaneet Vesilahden kuntaa koskevia kilpailutuksia. Kilpailuttaminen on hoidettu hankintalain ja Vesilahden kunnan hankintaohjeiden mukaisesti.

Arvio sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja sisäisen valvonnan kehittäminen

Sisäisen valvonnan prosessit ovat pääsääntöisesti kunnossa.

2.5 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Tilikauden tuloksen muodostuminen kuvataan tuloslaskelmassa ja toiminnan rahoitus rahoituslaskelmassa. Molempien laskelmien ja niistä laskettavien tunnuslukujen tehtävänä on osoittaa, miten kunnan rahoitus on riittänyt tilikaudella.

Tilikausien 2022 ja 2023 lukujen vertailukelpoisuutta heikentää 1.1.2023 tapahtunut hyvinvointialuemuutos, jonka talouteen liittyviä vaikutuksia on käsitelty tarkemmin toimintakertomuksen kappaleessa 2.3.3 olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa.

2.5.1 Tuloslaskelma 2023 ja sen tunnusluvut

Tilikaudelle jaksotettujen tulojen riittävyys jaksotettaviin menoihin osoitetaan tuloslaskelman välitulosten eli toimintakatteen, vuosikatteen ja tilikauden tuloksen avulla. Arvioinnissa käytetään lisäksi tuloslaskelman eristä ja välituloksista laskettuja tunnuslukuja.

Tuloslaskelma (ulkoiset, 1000 eur)

	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	2 301	3 053
Toimintakulut	-15 325	-29 783
Toimintakate	-13 024	-26 730
Verotulot	12 005	20 809
Valtionosuudet	2 965	7 933
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	13	0
Muut rahoitustuotot	81	88
Korkokulut	-140	-35
Muut rahoituskulut	36	654
Vuosikate	1 937	2 719
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 389	-1 357
Tilikauden tulos	548	1 362
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	548	1 362

Toimintakate on toimintatuottojen ja -kulujen erotus, joka osoittaa verorahoituksen osuuden toiminnan kuluista.

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyttä.

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan omaa pääomaa.

Tuloslaskelman tunnusluvut

	2023	2022
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	15,0 %	10,2 %
Vuosikate/Poistot, %	139,5 %	200,4 %
Vuosikate, euroa/asukas	433	604
Asukasmäärä	4 470	4 501

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= $100 \times \text{toimintatuotot} / (\text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön})$

Tunnusluvun arvoon vaikuttaa kunnan toimintojen organisointi kuten toimintojen yhtiöittäminen ja kuntien välinen yhteistoiminta. Erot toimintojen organisoinnissa selittävät kuntakohtaisia tunnusluvun eroja.

Vuosikate prosenttia poistoista

= $100 \times \text{vuosikate} / \text{poistot ja arvonalentumiset}$

Tunnuslukua tulkitaan siten, että jos tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tulorahoituksen riittävän. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, mikäli poistot vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenoa valtionosuudet, liittymismaksut ja rahoitusosuudet.

Vuosikate euroa/asukas

Tunnuslukua käytetään yleisesti tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei kuitenkaan voida antaa.

2.5.2 Rahoituslaskelma 2023 ja sen tunnusluvut

Rahoituslaskelmassa esitetään kunnan tilikauden aikaiset rahanlähteet ja niiden käyttö. Rahoituslaskelma kuvaa kirjattujen liiketapahtumien vaikutusta kunnan rahavaroihin eli sitä, miten kunnan rahavarat muuttuvat toiminnan johdosta tilikauden aikana. Tuloslaskelman ja taseen tavoin rahoituslaskelmassa esitetään ainoastaan kirjanpidon erät, jotka ovat syntyneet liiketapahtumista kunnan ja kuntaan kuulumattomien toimijoiden välillä.

Toiminnan rahavirta, tulorahoitus, kuvaa tuloslaskelmassa esitettyjen tuottojen ja kulujen vaikutusta rahavaroihin. Se kertoo siitä, kuinka paljon varsinainen toiminta on tuottanut tilikauden aikana rahavaroja käytettäväksi investointeihin ja rahoituksellisen aseman muutokseen.

Investointien rahavirta kuvaa pysyvien vastaavien hyödykkeiden investointeihin käytetyn ja niiden myynnistä saadun rahan vaikutusta rahavaroihin.

Rahoituksen rahavirta kuvaa niitä rahavirtoja, jotka on tarvittu varsinaisen toiminnan ja investointien rahoittamiseksi sekä rahoitusaseman muuttamiseksi tilikauden aikana.

Rahoituslaskelma (1000 eur)

	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 937	2 719
Tulorahoituksen korjaukset	-33	-1 090
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-4 396	-1 750
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	12
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	28	382
Toiminnan ja investointien rahavirta	-2 464	272
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 500	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 137	-1 287
Muut maksuvalmiuden muutokset	-470	1 594
Rahoituksen rahavirta	1 894	308
Rahavarojen muutos	-570	580
Rahavarat 31.12.	3 116	3 686
Rahavarat 1.1.	3 686	3 106

Rahoituslaskelman välitulokset **toiminnan ja investointien** rahavirta itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen määrä ilmaisee, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Negatiivinen määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa.

Rahoituslaskelman tunnusluvut

	2023	2022
Toiminnan ja investointien kertymä 5 vuodelta, t€	2 433	3 489
Investointien tulorahoitus, %	44,1 %	156,4 %
Laskennallinen lainanhoitokate	1,0	2,0
Kassan riittävyys, pv	46	42
Asukasmäärä	4 470	4 501

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä (5) vuodelta

Tunnusluvun avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pidemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvuonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, joka on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Laskennallinen lainanhoitokate

= (vuosikate + korkokulut) / (korkokulut + laskennalliset lainanlyhennykset)

Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulorahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Kassan riittävyys

= 365 pv x rahavarat 31.12./kassasta maksut tilikaudella

Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassastamaksut voidaan kattaa kunnan kassavaroilla. Kassastamaksuina käytetään kuukauden kassastamaksuja ja päiväkertoimena 30 pv.

2.5.3 Tase 2023 ja sen tunnusluvut

Tase (1000 eur)

VASTAAVAA	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT	26 604	24 652
Aineettomat hyödykkeet	25	42
Muut pitkävaikutteiset menot	25	42
Aineelliset hyödykkeet	24 723	21 764
Maa- ja vesialueet	5 003	4 022
Rakennukset	11 739	11 871
Kiinteät rakenteet ja laitteet	5 365	4 831
Koneet ja kalusto	64	8
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	2 551	1 032
Sijoitukset	1 856	2 846
Osakkeet ja osuudet	1 856	2 846
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	57	57
Muut toimeksiantojen varat	57	57
VAIHTUVAT VASTAAVAT	3 925	4 795
Saamiset	810	1 110
Pitkäaikaiset saamiset	135	269
Muut saamiset	135	269
Lyhytaikaiset saamiset	675	840
Myyntisaamiset	128	295
Muut saamiset	414	294
Siirtosaamiset	133	251
Rahat ja pankkisaamiset	3 115	3 686
VASTAAVAA YHTEENSÄ	30 587	29 505

VASTATTAVAA	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
OMA PÄÄOMA	12 381	12 807
Peruspääoma	7 709	8 683
Edell. tilikausien yli-/alijäämä	4 124	2 762
Tilikauden yli-/alijäämä	548	1 362
PAKOLLISET VARAUKSET	0	33
Muut pakolliset varaukset	0	33
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	57	58
Muut toimeksiantojen pääomat	57	58
VIERAS PÄÄOMA	18 149	16 607
Pitkäaikainen	13 581	11 417
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	11 937	9 773
Liittymismaksut ja muut velat	1 644	1 644
Lyhytaikainen	4 568	5 189
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 337	1 137
Saadut ennakot	1	3
Ostovelat	1 688	2 326
Liittymismaksut ja muut velat	187	161
Siirtovelat	1 355	1 562
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	30 587	29 505

Taseen tunnusluvut

	2023	2022
Omavaraisuusaste, %	40,5 %	43,4 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	90,1 %	52,4 %
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	4 672	4 124
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	1 045	916
Lainakanta 31.12., 1 000 €	13 273	10 910
Lainakanta 31.12., €/asukas	2 969	2 424
Lainat ja vastuut 31.12., 1 000 €	15 076	12 745
Lainat ja vastuut 31.12., €/asukas	3 373	2 832
Asukasmäärä	4 470	4 501

Omavaraisuusaste

= $100 \times (\text{oma pääoma} + \text{poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{koko pääoma-saadut ennakot})$

Tunnusluku mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäimellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 prosentin omavaraisuutta. 50 prosentin tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus

= $100 \times (\text{vieras pääoma-saadut ennakot}) / \text{käyttötulot}$

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska käyttöomaisuuden ikä, käyttöomaisuuden arvostus tai poistomenetelmä eivät vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Lainakanta 31.12.

= vieras pääoma - (saadut ennakot+ostovelat+siirtovelat+muut velat)

Lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Kunnan lainamäärä nousi tilikauden aikana.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= vieras pääoma - (saadut ennakot + ostovelat + siirtovelat + muut velat) + vuokravastuut

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena.

Lainasaamiset

= sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

2.6 Kokonaistulot ja -menot 2023

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat. Kokonaistulo ja -meno -käsitteet kattavat laskelmassa varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön.

Tulot	euroa	Menot	euroa
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	2 300 971	Toimintakulut	15 324 909
Verotulot	12 005 203	Korkokulut	140 185
Valtionosuudet	2 964 876	Muut rahoituskulut	-36 362
Korkotuotot	13 433		
Muut rahoitustuotot	81 356		
Tulorahoituksen korjaukset		Tulorahoituksen korjaukset	-12
Pysyvien vastaavien myyntivoitot	-12 888	Pysyvien vastaavien myyntitappiot	
Muut pakolliset varaukset	-33 415		
Investoinnit		Investoinnit	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	40 853	Investointimenot	4 395 705
Rahoitustoiminta		Rahoitustoiminta	
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 500 000	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	1 136 666

Kokonaistulot yhteensä	20 860 389	Kokonaismenot yhteensä	20 961 091
Täsmäytys:			
Kokonaistulot - Kokonaismenot	-100 702	(20 860 389-20 961 091=-100 702)	
Rahavarojen muutos - Muut maksuvalmiuden muutokset	-100 702	(-570 223-(-469 521)=-100 702)	

2.7 Kuntakonsernin toiminta ja talous

2.7.1 Kuntakonserniin kuuluvat yhteisöt ja arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kunnan osuus kahdesta kuntayhtymästä (Pirkanmaan liitto ja Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä). Vuonna 2023 Vesilahden kunnalla ei ole ollut tytäryhtiöitä ja kunnan omistusosuus kuntayhtymistä on suurimmillaankin 1,13 %.

Vuoden 2022 ja vuoden 2023 lukujen vertailukelpoisuuteen vaikuttaa, että vuonna 2022 konsernitilinpäätökseen yhdisteltiin vielä Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän luvut. Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän toiminta päättyi 31.12.2022 hyvinvointialueuudistuksen myötä.

Kunnanhallitus päätti 9.12.2019 §296 esittää kunnanvaltuustolle, että se perustaa kaasuputken rakentamista varten Lempäälän Lämpö Oy:n kanssa yhteisyrityksen 50/50 omistussuhteessa. Yhtiön perustamiseen liittyy myös lainan takaaminen. Kunnanvaltuusto päätti 27.1.2020 § asiasta kunnanhallituksen esityksen mukaisesti. Yhtiön perustaminen ei ole edennyt vuosien vuoden 2023 loppuun mennessä.

2.7.2 Konsernituloslaskelma 2023 ja sen tunnusluvut

Tunnuslukujen kaavat on esitetty edellä kunnan tunnuslukujen yhteydessä.

Konsernituloslaskelma (1000 eur)

	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	2 352	10 647
Toimintakulut	-15 377	-36 922
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	0	23
Toimintakate	-13 025	-26 252
Verotulot	12 005	20 809
Valtionosuudet	2 965	7 933
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	13	5
Muut rahoitustuotot	81	91
Korkokulut	-140	-62
Muut rahoituskulut	36	624
Vuosikate	1 936	3 147
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 389	-1 715
Tilikauden tulos	547	1 433
Tilikauden verot	0	-23
Laskennalliset verot	0	-2
Vähemmistöosuudet	0	-42
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	547	1 366

Konsernituloslaskelman tunnusluvut

	2023	2022
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	15,3 %	28,8 %
Vuosikate/Poistot, %	139,4 %	183,5 %
Vuosikate, euroa/asukas	433	699
Asukasmäärä	4 470	4 501

2.7.3 Konsernirahoituslaskelma 2023 ja sen tunnusluvut

Tunnuslukujen kaavat on esitetty edellä kunnan tunnuslukujen yhteydessä.

Konsernirahoituslaskelma (1000 eur)

	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 936	3 147
Tilikauden verot	0	-23
Tulorahoituksen korjauserät	-46	-1 164
	1 890	1 961
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-4 396	-2 320
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	12
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	41	459
	-4 355	-1 849
Toiminnan ja investointien rahavirta	-2 465	112
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainauksen vähennys	0	1
	0	1

Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 500	372
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1137	-1 530
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	-14
	2 363	-1172
Oman pääoman muutokset	0	-30
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	0	-2
Vaihto-omaisuuden muutos	0	-8
Saamisten muutos	311	721
Korottomien velkojen muutos	-781	673
	-470	1 383
Rahoituksen rahavirta	1 894	182
Rahavarojen muutos	-571	294
Rahavarat 31.12.	3 128	4 421
Rahavarat 1.1.	3 700	4 127

Konsernirahoituslaskelman tunnusluvut

	2023	2022
Toiminnan ja investointien kertymä 5 vuodelta, t€	1 812	2 289
Investointien tulorahoitus, %	44,0 %	136,4 %
Laskennallinen lainanhoitokate	1,2	1,7
Kassan riittävyys, pv	54	40
Asukasmäärä	4 470	4 501

2.7.4 Konsernitase 2023 ja sen tunnusluvut

Tunnuslukujen kaavat on esitetty edellä kunnan tunnuslukujen yhteydessä.

Konsernitase (1000 eur)

VASTAAVAA	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT	26 599	28 310
Aineettomat hyödykkeet	25	212
Aineettomat oikeudet	0	69
Muut pitkävaikutteiset menot	25	142
Ennakkomaksut	0	1
Aineelliset hyödykkeet	24 723	26 001
Maa- ja vesialueet	5 052	4 132
Rakennukset	11 739	14 845
Kiinteät rakenteet ja laitteet	5 365	4 996
Koneet ja kalusto	64	340
Muut aineelliset hyödykkeet	0	3
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	2 502	1 684
Sijoitukset	1 850	2 098
Osakkuusyhteisöosakkeet	0	205
Muut osakkeet ja osuudet	1 850	1 885
Muut saamiset	1	7
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	125	100
VAIHTUVAT VASTAAVAT	3 959	6 513
Vaihto-omaisuus	135	342
Saamiset	696	1 749
Pitkäaikaiset saamiset	0	16
Lyhytaikaiset saamiset	696	1 733
Rahoitusarvopaperit	0	27
Rahat ja pankkisaamiset	3 128	4 394
VASTAAVAA YHTEENSÄ	30 683	34 924

VASTATTAVAA	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
OMA PÄÄOMA	12 389	13 261
Peruspääoma	7 709	8 683
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat	0	2
Arvonkorotusrahasto	0	2
Muut omat rahastot	2	2
Edell. tilikausien yli-/alijäämä	4 132	3 205
Tilikauden yli-/alijäämä	547	1 366
VÄHEMMISTÖOSUUDET	0	96
PAKOLLISET VARAUKSET	0	215
Muut pakolliset varaukset	0	215
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	126	115
VIERAS PÄÄOMA	18 169	21 238
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	11 937	12 859
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	1 645	1 650
Lyhytaikainen	4 587	6 729
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	1 337	1 385
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	3 251	5 344
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	30 683	34 924

Konsernitaseen tunnusluvut

	2023	2022
Konsernin omavaraisuusaste, %	40,38 %	38,2 %
Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus, %	104,89 %	53,9 %
Konsernin kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	4 679	4 572
Konsernin kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	1 047	1 015
Konsernin lainakanta 31.12., 1 000 €	13 273	14 244
Konsernin lainakanta 31.12., €/asukas	2 969	3 164
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1 000 €	0	0
Konsernin lainat ja vastuut 31.12., 1 000 €	15 082	17 103
Konsernin lainat ja vastuut 31.12., €/asukas	3 374	3 799
Asukasmäärä	4 470	4 501

2.8 Tilikauden tuloksen käsittely

Kuntalain §115:n mukaan kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä.

Kunnanhallitus esittää valtuustolle tilikauden tuloksen 548 102,56 euroa käsittelyksi seuraavaa:

Tilikauden ylijäämä 548 102,56 euroa siirretään tilikauden yli-/alijäämätilille.

3 Kunnan strategian seuranta ja strategisten hankkeiden toimenpiteet

Kunnanvaltuusto päätti 23.5.2022 §24 kuntastrategiasta ja valtuustotason strategian seurannan mittareista, jotka ovat voimassa vuoden 2023 alusta vuoden 2025 loppuun.

Vesilahden kunnan strategian löydät täältä: [Vesilahden kunnan strategia 2022 - 2025](#).

Tavoitetilat vuonna 2025

1 Huomista kohti rakennettu

henkilöstö

Osaamisen kehittämisen avulla edistämme hyvinvointia, pysyvyyttä ja aloitteellisuutta.

kohtaaminen

Panostamme laadukkaaseen asiakaspalveluun ja kehitämme jatkuvasti asiakasymmärrystämme.

kehitys

Pohjaamme päätöksemme tietoon, yhteisesti jaettuun tilannekuvaan ja kuntastrategiaan.

viestintä

Viestimme aktiivisesti ja rohkeasti sekä rakennamme vuorovaikutusta aktiivisesti

2 Yritysten kanssa kasvava

ekosysteemit

Tarjoamme yrityksille valmiit sijoittumisolustat ja mahdollisuudet arjen innovaatioihin. Omavaraisesti.

vastuullisuus

Arvostamme toimimista yli oman hyödyn. Jaamme yritysten kanssa arvot ekologisuudesta sekä yhteisön tukemisesta ja takaamme ketterän hallinnon.

verkostot

Olemme tiiviimmin osa Tampereen kaupunkiseutua ja osallistumme aktiivisesti seudun kehittämiseen. Löydämme yrityksille yhteistyön verkostot.

3 Perheiden palveluilla erottuva

palvelut

Tuemme helposti saavutettavilla ja asiakaslähtöisillä palveluilla perheiden sujuvaa arkea.

digi

Kehitämme sähköisiä palveluita asiakaslähtöisesti vastaamaan toimialojen parhaita käytäntöjä.

perheet

Tunnistamme perheiden tarpeet ja panostamme ennaltaehkäiseviin ratkaisuihin. Tunneimme perheemme.

3.1 Strategiset mittarit vuosille 2022-2025

3.1.1 Huomista kohti rakennettu

henkilöstö

Osaamisen kehittämisen avulla edistämme hyvinvointia, pysyvyyttä ja aloitteellisuutta.

kehitys

Pohjaamme päätöksemme tietoon, yhteisesti jaettuun tilannekuvaan ja kuntastrategiaan.

kohtaaminen

Panostamme laadukkaaseen asiakaspalveluun ja kehitämme jatkuvasti asiakasymmärrystämme.

viestintä

Viestimme aktiivisesti ja rohkeasti sekä rakennamme vuorovaikutusta aktiivisesti

Tavoite	Mittari	Lähtötaso (2021)	2022	2023	Tavoitetaso (2025)
Tieto kunnan toiminnasta on helposti saatavissa	Kuntalaiskysely, asteikko 1-5	3,11	3,22	3,31	4,0
Asiointi kunnan kanssa on helppoa	Kuntalaiskysely, asteikko 1-5	3,00	3,20	3,27	4,0
Henkilöstön työtyytyväisyyden taso on hyvä tai erinomainen	Henkilöstökysely, asteikko 1-5	3,89	3,87	3,85*	4,0
Vakituisen henkilöstön vaihtuvuus on maltillista	Lähtövaihtuvuusprosentti	12,7	14,7	3,72	5
Henkilöstön sairauspoissaolojen määrä pienenee	Sairauspoissaolojen prosentti/vakituisen työntekijä	5,2	4,9	4,6	4,5

* mittaustapa muuttunut

3.1.2 Yritysten kanssa kasvava

ekosysteemit

Tarjoamme yrityksille valmiit sijoittumisalustat ja mahdollisuudet arjen innovaatioihin. Oma-varaisesti.

vastuullisuus

Arvostamme toimimista yli oman hyödyn. Jaamme yritysten kanssa arvot ekologisuudesta sekä yhteisön tukemisesta ja takaamme ketterän hallinnon.

verkostot

Olemme tiiviimmin osa Tampereen kaupunkiseutua ja oasallistumme aktiivisesti seudun kehittämiseen. Löydämme yrityksille yhteistyön verkostot.

Tavoite	Mittari	Lähtötaso (2021)	2022	2023	Tavoitetaso (2025)
Yritysten kasvun edellytykset parantuvat	Yhteisöveron kasvu (verohallinto)	563 700 €*	597 300 €*	568 061 €	760 000 €
Kunnan yrityskannan kasvun tukeminen	Aktiivisten yritysten lukumäärä kunnassa (lkm)	587	627	651	480
Kunnan työpaikkaomavaraisuus parantuu	Työpaikkaomavaraisuus	41,9	ei julkaistu	ei julkaistu	50

*Vuosien 2021 ja 2022 yhteisöverot muunnettu vastaamaan vuodesta 2023 alkaen kunnille tulevia yhteisöveron jako-osuuksia.

3.1.3 Perheiden palveluilla erottuva

palvelut

Tuemme helposti saavutettavilla ja asiakaslähtöisillä palveluilla perheiden sujuvaa arkea.

digi

Kehitämme sähköisiä palveluita asiakaslähtöisesti vastaamaan toimialojen parhaita käytäntöjä.

perheet

Tunnistamme perheiden tarpeet ja panostamme ennaltaehkäiseviin ratkaisuihin. Tunnetta perheemme.

Tavoite	Mittari	Lähtötaso (2021)	2022	2023	Tavoitetaso (2025)
Vesilahden kuntalaiset arvostavat kuntaa hyvänä asuinpaikkana	Kuntalaiskysely, asteikko 1-5 /perhekkoko	1: 4,32 2-3: 3,88 4-5: 4,10 6+: 4,17	1: 3,78 2-3: 4,12 4-5: 4,07 6+: 4,46	1: 4,17 2-3: 4,27 4-5: 4,26 6+: 4,23	1: < 4,0 2-3: < 4,0 4-5: < 4,0 6+: < 4,0
Kuntalaisten hyvinvointi paranee	Hyte-kerroin (0-100 pistettä)	67/100	67/100	79/100	80/100
Laajakaistayhteyksien saatavuus laajenee kunnassa	Kiinteän laajakaistan saatavuus, nopeus yli 100 mb/s (%-osuus kotitalouksista)	16 %	34 %	34 %	50 %

3.1.4 Yleiset mittarit

Tavoite	Mittari	Lähtötaso (2021)	2022	2023	Tavoitetaso (2025)
Verotulojen kasvu jatkuu	Verotulot €/asukas	2 110 €*	2 264 €*	2 238 €	2 500 €
Lainakanta kasvaa mallitillisesti	Lainakanta €/asukas	2 745 €	2 424 €	2 969 €	3 360 €
Investointien omarahoituksen varmistaminen (pitkä aikaväli)	Toiminnan ja investointien rahavirta (5v kertymä)	3 882 t€	3 489 t€	2 433 t€	2 300 t€

*Vuosien 2021 ja 2022 verotulot muunnettu vastaamaan vuodesta 2023 alkaen kunnille tulevia yhteisöveron jako-osuuksia.

4 Strategisten hankkeiden toimenpiteet

Strategiset hankkeet varmistavat sen, että Vesilahti saavuttaa määrittelemänsä tavoitetilat (Huomista kohti johdettu, Yritysten kanssa kasvava, Perheiden palveluilla erottuva) viimeistään vuoden 2025 aikana. Hankkeisiin sisältyy lukuisia yksittäisiä toimenpiteitä, joiden tarkempi aikatauluttaminen, toimeenpano ja seuranta on keskeinen osa kunnan johdon ja luottamushenkilöiden työtä. Hankekoreja on neljä kappaletta (Tieto ja osaaminen, Tilat ja yhteydet, Viestintä ja verkostot sekä Energiaomavaraisuus).

Strategiset hankkeet

1	Tieto ja osaaminen	Parannetaan tietoon perustuvaa johtamista ja digitalisaation hyödyntämistä yrityspalveluissa ja asiakaskohtaamisissa.	Varmistetaan henkilöstön osaamisen kehittäminen ajan vaatimusten mukaiseksi.
2	Tilat ja yhteydet	Optimoidaan oman rakennuskannan käytön ja kustannukset ja kehitetään yritysten toimintaympäristöjä.	Saatetaan kuntalaiset ja palvelut järkevästi lähelle toisiaan.
3	Viestintä ja verkostot	Vahvistetaan vuorovaikutusta kuntalaisien ja kunnan muiden sidosryhmien välillä sekä kuntaorganisaation sisällä.	Kunta parantaa erottuvuuttaan ja houkuttelevuuttaan sekä toimii aloitteellisenä yhteistyökumppanina.
4	Energiaomavaraisuus	Edistetään kestäviä energia- ja liikenneratkaisuja sekä energiatuotannon omavaraisuutta.	Vahvistetaan ympäristötietoisuutta ja tuetaan kestävästä kehityksen mukaista asumista ja asiointia.

4.1 Tieto ja osaaminen

Toimenpide vuodelle 2023	Vastuualue
Perheiden palveluiden palvelutason määrittely ja systemaattinen arviointi mahdollistavat palveluiden laadunhallinnan ja asiakaslähtöisen kehittämisen.	Sivistyspalvelut
Toteutuminen: Perheiden palveluiden arvioinnin nykytila on selvitetty ja käsitelty sivistyslautakunnassa. Projekti jatkuu arviointien määrittämiseen ja täytäntöönpanoon toiminnoittain.	
Digitaalisten palveluiden kehittämistä jatketaan omilla projekteilla sekä osallistamalla seudullisiin hankkeisiin (eVaka,	Hallintopalvelut

DigiOne, sopimushallinta, asiakaspalveluprosessien palvelumuotoilu).	
Toteutuminen: Vuoden aikana tehtiin tiivistä ICT-seutuyhteistyötä. Seudullinen ICT-strategia päivitettiin ja hyväksyttiin kaikissa seudun kunnissa. Seudun yhteinen eVaka-tietojärjestelmäprojekti käynnistyi ja käyttöönotto saadaan päätökseen 2024 alkupuolella.	

4.2 Tilat ja yhteydet

Toimenpide vuodelle 2023	Vastuualue
Kiinteistöstrategian luominen kunnan kiinteistöistä, jossa määritellään kiinteistötarpeet tuleville vuosille sekä selvitetään erityisesti kiinteistöjen lämmitysmuotoja. Kiinteistöstrategia ohjaa kiinteistöjen ylläpitoon ja korjausvelan vähentämiseen tärkeitä investointeja sekä lämmitysjärjestelmien saneerausinvestointeja.	Tekniset palvelut
Toteutuminen: Kiinteistöstrategia on valmistunut ja hyväksytty kunnanvaltuustossa. Kiinteistöjen lämmitystavavaihtoehtoja selvitetään tulevien vuosien aikana.	
Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden tietoperustainen ja systemaattinen edistäminen. Aktiivinen yhdyspintatyö hyvinvointialueen kanssa sekä perhe- ja palveluohjauksen kehittäminen.	Sivistyspalvelut
Toteutuminen: Kuntaan on laadittu hyvinvointisuunnitelma ja perustettu hyvinvointi- ja osallisuusjaosto sekä palkattu perhekeskuspalveluiden koordinaattori ja hyvinvointisuunnittelija. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on suunniteltua ja systemaattista.	
Koulumatka-, palvelu- ja joukkoliikennejärjestelmien yhteensovittamisella edistetään kuntalaisten joustavaa asiointia ja parannetaan palveluiden saavutettavuutta sekä vähennetään liikenteen päästöjä.	Sivistys- ja hallintopalvelut
Toteutuminen: Selvitystyö käynnistyi nykytila-analyysillä keväällä 2023. Kuntalaisia ja sidosryhmiä kuultiin marraskuussa. Koulukuljetusten sopimuskausi päättyy 1.8.2024 ja kilpailutukset toteutetaan projektin tietoperustaa hyödyntäen alkuvuodesta 2024.	
Palvelumallien luominen elinvoiman asiakaspalveluun, rajapintoihin sekä aluekonseptien kehitys.	Elinvoima
Toteutuminen: Alueellista tarkastelua tehdään yhteistyössä strategisen yleiskaavan kanssa, joka valmistuu vuoden 2024 aikana. Bio- ja kiertotaloushankkeen yhteydessä on tunnistettu potentiaalisia aluekonseptille soveltuvia yritysalueita.	
Käynnissä olevan bio- ja kiertotalouskonseptin jatkokehittäminen pilotointivaiheeseen.	Elinvoima
Toteutuminen: Hankkeen pohjalta muodostui konseptiluonnos, jonka toteuttaminen on mahdollista Vesilahden kunnassa. Hankkeessa tunnistetut alueet huomioidaan maankäytönsuunnittelussa sekä pilotointia pyritään toteuttamaan, jos vireillä olevat biokaasulaitoshankkeet rakentuvat.	

4.3 Viestintä ja verkostot

Toimenpide vuodelle 2023	Vastuualue
Ympäristön viihtyvyyteen panostaminen luomalla asuinalueista viihtyisiä ja parantamalla leikkipaikkoja ja yleisiä alueita jokaista ikäluokkaa palvelevaksi.	Tekniset palvelut
Toteutuminen: VL-alueiden yleissuunnitelma käsitelty teknisessä lautakunnassa ja ajankohdat toteutukselle päätetty. Vuoden 2024 aikana on toteutunut mm. Narvan torialueen uudistaminen, terveysaseman ympäristön siistiminen sekä Ämmänhaudanmäen virkistysalueen toteuttaminen.	
Vesilahden kunta ottaa käyttöön ilmastokumppanuusmallin ja ekotukitoiminnan.	Ympäristönsuojelu
Toteutuminen: Ympäristönsuojelu on käynnistänyt alkuvuodesta ekotukitoiminnan kunnassa. Ekotukitoimintaan haetaan eri toimialoilta ekotukihenkilöitä kehittämään työyksiköiden toimintaa kohti yhdessä sovittuja ympäristötavoitteita. Ilmastokumppanuusmallista pyritään viestimään paikallisille yritykselle tulevien vuosien aikana.	
Viestinnän ja asiakaspalvelun kehittäminen: kuntalaisten yksilöllinen kohtaaminen, avoin ja myönteinen viestintä sekä asiakaslähtöiset sähköiset palvelut.	Sivistys- ja hallintopalvelut
Toteutuminen: Sivistyspalveluissa viestinnän ja asiakaspalvelun kehittäminen ovat osa palvelutason arvioinnin projektia. Hallintopalveluissa toteutettiin viestinnän kehittämiselvitys, jonka pohjalta asetettiin kehittämistavoitteet ja toimenpiteet koko vuodelle. Kunnan toiminnan ja päätöksenteon kiinnostavuutta lisättiin tarjoamalla helposti saavutettavaa informaatiota. Kunnan verkkosivut uudistettiin ja otettiin käyttöön. Kunta otti käyttöön LinkedInin, jossa viestintä painottuu enemmän yritys- ja työpaikkaviestintään.	
Kestävän henkilöstöpolitiikan luominen kuntaan. Keskeisten henkilöstöprosessien uudistaminen. Henkilöstöetuuksien päivittäminen ajankuvan mukaisiksi, panostaminen kunnan työnantajakuvaan.	Hallintopalvelut
Toteutuminen: Kestävän henkilöstöpolitiikan valmistelun tueksi toteutettiin henkilöstöjohtamisen ja HR-toimintojen analyysi, jonka pohjalta saatiin kattavaa tietoa tärkeimmistä kehittämiskohteista. Yhteisöllisyyttä kehitettiin järjestämällä erilaisia työhyvinvointia tukevia tapahtumia. Työhyvinvointia tuettiin pienillä muistamisilla, kerta- ja pikapalkkioilla sekä ePassi-edulla. Osaamisen kehittämistä edistettiin esihenkilöiden osaamiskartoituksella ja Eduhouse-koulutusjärjestelmän käyttöönotolla. Henkilöstön kuulemista edistettiin erilaisilla kyselyillä.	

4.4 Energiaomavaraisuus

Toimenpide vuodelle 2023	Vastuualue
Kävelyn ja pyöräilyn kehittäminen sekä olemassa olevan verkon turvallisuuden ja käytettävyyden parantaminen.	Tekniset palvelut
Toteutuminen: Vesilahden kunta on mukana seudullisessa kestävän ja turvallisen liikkumisen työryhmässä sekä Tampereen seudun pyöräilyn inventointi ja kehittäminen -työryhmässä. Lisäksi kunnan ja ELY-keskuksen yhteinen hanke jalkakäytävä-pyörätien suunnittelusta Lempäälään on käynnissä.	
Kuntalaisten ympäristöosaamisen kasvattaminen ja kestävän kehityksen tietoisuuden lisääminen rakentamisessa. Kirjastolle ja torien yhteyteen järjestetään kuntalaisille suunnattuja ympäristöosaamiseen ja kestävään kehitykseen liittyviä info tilaisuuksia.	Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu
Toteutuminen: Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu oli tavattavissa Kirkonkylän toritapahtuman yhteydessä elokuussa. Lisäksi ympäristönsuojelu järjesti kuntalaisille avoimen kestävän kehityksen saunaillan Lammasniemessä.	

5 Käyttötalouden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

4.1 Tarkastuslautakunta

5.1.1 Tarkastuslautakunta

	TP 2022	TA 2023	TA muutos	TA+MTA	TP 2023
Toimintatuotot	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-13 522	-16 222	0	-16 222	-22 731
Toimintakate	-13 522	-16 222	0	-16 222	-22 731

Vastuhenkilö: -

Toimintaympäristö:

Kunnan hallinnon ja talouden arvioinnista ja tarkastuksesta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 §:n mukaan arvioida, ovatko kunnan talousarviossa asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet. Tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu myös kunnan toiminnan tuloksellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden arviointi. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Kehittämiskohteet ja toiminnalliset tavoitteet 2023:

Tarkastuslautakunta on kuullut säännöllisesti viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä. Yhtenä painopistealueena tarkastuksessa oli luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden yhteistyö. Seudulliseen toimintaan on osallistuttu mm. puheenjohtajakokousten ja yhteisten koulutustapahtumien muodossa. Tarkastuslautakunta on seurannut aktiivisesti kuntien arvioinnin ja tarkastuslautakuntien työskentelyn kehittymistä mm. koulutusten kautta.

5.2 Kunnanhallitus

5.2.1 Hallintopalvelut

	TP 2022	TA 2023	TA muutos	TA+MTA	TP 2023
Toimintatuotot	482 384	710 340	0	710 340	368 448
Toimintakulut	-2 452 176	-2 887 630	0	-2 887 630	-2 571 678
Toimintakate	-1 969 792	-2 177 290	0	-2 177 290	-2 203 230

Vastuhenkilö: hallintojohtaja

Vastualueen toiminta:

Hallintopalvelut muodostuu seuraavista tehtäväalueista: demokratia (vaalit), strateginen johto, yleishallinto, talouspalvelut, elinvoima- ja maaseutupalvelut ja kaavoitus. Keskusvaalilautakunta vastaa vaalien järjestämisestä. Tukipalvelut siirtyivät vuoden 2023 alusta teknisiin palveluihin ja tilinpäätöksen 2022 vertailutieto on muutettu vastaamaan tapahtunutta muutosta.

Strategisessa johdossa valtuusto on kunnan ylin päättävä elin, joka vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta. Kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta. Kunnanhallitus vastaa kunnan toiminnan yhteensovittamisesta ja omistajaohjauksesta sekä kunnan henkilöstöpolitiikasta. Kunnanjohtaja johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnan hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta toimintaa.

Yleishallintoon kuuluvat kunnan hallinto- ja henkilöstöpalvelut, työllisyyspalvelut ja liikennepalvelut. Hallintopalvelut vastaavat kunnan asiakaspalvelusta, tietohallinnosta ja hallintotehtävistä kuten asianhallinnan ja asiakirjahallinnon kokonaisuudesta.

Henkilöstöpalvelut koordinoi ja kehittää henkilöstöjohtamista ja -hallintoa esihenkilötyön tukena.

Työllisyyspalveluiden osalta on solmittu isäntäkuntamallista Lempäälän kunnan kanssa 1.1.2023 alkaen. Mallin mukaisesti Lempäälä vastaa työllisyyspalveluiden viranomaistoiminnasta ja käytännön toteutuksesta kuntien keskenään sopiman sopimuksen puitteissa. Työllisyyden kuntakokeilu jatkuu normaalisti muutoksesta huolimatta.

Liikennepalvelut vastaa kunnan joukko- ja palveluliikenteestä. Talouspalvelut tuottavat kunnan virallisen talousraportoinnin ja taloustietoa kunnan strategisen johtamisen tueksi. Kunnan taloushallintopalveluita (kirjanpito ja palkanlaskenta) on ulkoistettu Monetra Pirkanmaa Oy:lle.

Elinvoimapaalvelut edistävät paikallista elinvoimaa, vastaavat kunnan markkinoinnista ja panostavat kunnan kehittämiseen. Tavoitteena on uusien yritysten ja asukkaiden hankkiminen kuntaan sekä olemassa olevien yritysten vahvistaminen ja uudistaminen. Markkinoinnin lähtökohtana on parantaa Vesilahden tunnettavuutta ja ylläpitää kunnan pitovoimaa niin yritysten kuin asukkaiden osalta. Vesilahden maaseutuelinkeinoviranomaistehtävät hoidetaan Lempäälässä.

Kaavoitus vastaa kunnan kaavoituksesta ja maankäytön suunnittelusta.

Toimintaympäristö vuonna 2023:

Hallintopalvelut

Hallinto digitalisoituu kiihtyvää tahtia ja erityisesti tietoturvaan ja tekoälyyn liittyvät kysymykset nousivat keskeisiksi vuoden 2023 aikana. ICT-projekteja oli paljon ja kehittäminen on jatkuvaa. Vesilahti oli mukana seudun yhteisissä ICT-hankkeissa ja vuoden 2023 aikana seudulle luotiin uusi yhteinen ICT-strategia, jonka tarkoituksena on yhtenäistää kuntien ICT-käytäntöjä ja tuoda synergiahyötyjä. Kunta osallistui myös seudulliseen eVaka-tietojärjestelmäkehityshankkeeseen. Muuten hallinnossa pyrittiin varmistamaan ajantasaiset ja laadukkaat digitaaliset palvelut ja vastaamaan lainsäädännön vaatimuksiin esim. tiedonhallintalain osalta.

Kunnanjohtajan rekrytointiprosessi käynnistettiin syksyllä ja saatiin päätökseen joulukuussa, kun valtuusto valitsi uudeksi kunnanjohtajaksi Mikko Latvalan.

Vuoden 2023 aikana otettiin käyttöön talouden raportointi- ja budjetoitijärjestelmä Accuna, joka parantaa talouteen liittyvän tiedon käytettävyyttä ja talouden seurantaa. Järjestelmän käyttöönotto helpottaa myös budjetoitintia.

Henkilöstön osaamisen kehittämiseen ja hyvinvointiin panostettiin vuonna 2023. Yhteisöllisyyttä kehitettiin järjestämällä erilaisia työhyvinvointia tukevia tapahtumia, joihin osallistuminen oli aktiivista. Työhyvinvointia tuettiin mm. pienillä muistamisilla sekä kerta- ja pikapalkkioilla. Osaamisen kehittämistä edistettiin Eduhouse-koulutusjärjestelmän käyttöönotolla ja esihenkilöiden osaamiskartoituksella. Kehittämisen tueksi toteutettiin henkilöstöjohtamisen ja HR-toimintojen analyysi, jonka pohjalta saatiin kattavaa tietoa tärkeimmistä kehittämiskohteista. Henkilöstön kuulemista edistettiin erilaisten kyselyiden avulla.

Viestintä

Vesilahden viestintä ja markkinointi ovat ottaneet harppauksia eteenpäin viime vuosina, koska kunta on resurssoinut viestintään myös henkilöstöpanoksella. Visuaalinen ilme on myös jalkautunut hyvin erilaisiin materiaaleihin. Vuoden alkupuolella toteutettiin verkkosivujen uudistaminen ja käyttöönotto. Sisäisen viestinnän kehittämiseksi aloitettiin loppuvuonna intran uudistaminen. Valmistelusta ja päätöksistä on pyritty tiedottamaan proaktiivisesti medialle.

Viestinnässä pyrittiin tuomaan kunnan toimintaa ja päätöksentekoa lähemmäksi kuntalaisia. Kunta otti käyttöön LinkedInin, jossa viestintä painottuu enemmän yritys- ja työpaikkaviestintään. Kuva- ja aineistopankki on kilpailutettu ja käyttöön otettu.

Kaavoitus

Kaavoittaja on aloittanut kunnassa 8.5.2023. Vuoden 2023 aikana Hovinkulman asemakaavamuutos on saanut lainvoiman. Kaavamuutoksessa muodostui kahdeksan uutta AO-tonttia, jotka sijoittuvat olemassa olevan yhdyskuntarakenteen yhteyteen. Asemakaava sijoittuu Kirkonkylän osayleiskaava alueelle.

Kunnan tonttivaranto on laskenut viime vuosina etenkin vuosien 2021–2022 luovutuksien ansiosta. Tämän tiimoilta valmistuva Metsämantereen asuin- ja yritysalue on erittäin tärkeä kunnan kasvun kannalta.

Vesilahdentien jalkakäytävän ja pyörätien asemakaava ja asemakaavamuutos on käynnistynyt vuoden 2023 aikana. Kaava mahdollistaa LT-alueen (yleisen tien alueen) muodostumisen Vesilahden ja Lempäälän välille.

Vesilahden eteläpuolen osayleiskaavaan laadinta on keskeytetty vuoden 2023 aikana. Tämän takia suunniteltu asuin- ja yritysalueen kehittyminen lähitulevaisuudessa alueelle ei toteudu. Kunnassa aloitetaan maapoliittisen ohjelman sekä strategisen yleiskaavan laadinta vuoden 2024 aikana.

Maankäyttö

Kunta osti vuonna 2023 yhteensä 15,3 hehtaaria maa-alueita. Alun perin tavoitteena oli hankkia yhteensä 40 hehtaaria maata, mutta tavoitetta ei saavutettu. Talousarviossa oli varattu miljoona euroa maanhankintoihin.

Maa-alueiden strategista hankintaa on tarkoitus jatkaa myös tulevina vuosina. Maanhankinnoilla pyritään varmistamaan kunnan kasvu ja kehitys. Maankäytön kannalta merkittävä kaavaprosessi on myös Pirkanmaan liiton vuonna 2021 käynnistämä maakuntakaava. Kaavaprosessi on edennyt vuoden 2023 aikana kaavaluonnokseen.

Elinvoima

Vesilahden elinvoimapaalveluiden tilanne on muuttunut viime vuosina, ja sama muutostrendi jatkui myös vuonna 2023. Rakennusosalalla vallinnut korkojen nousu ja yleinen epävarmuus vaikuttivat kunnan vetovoimaan ja rakentamiseen, mikä näkyi luovutettujen tonttien ja myytyjen kohteiden määrän laskuna vuoteen 2022 verrattuna. Rakennusalan haasteet heijastuivat suoraan myös kunnan väestönkasvuun. Vuonna 2023 kaikki kunnan tontit luovutettiin vuokraamalla. Tämä odotettavasti vaikuttaa väestönkasvuun vuonna 2024.

Kesällä järjestetyt tapahtumat, erityisesti Laukon kartanon kesäkonsertit, keräsivät runsaasti osallistujia ja vaikuttivat myönteisesti koko kunnan elinvoimaan. Uusien yritysten määrä pysyi vuoden 2022 tasolla, mutta poistettujen yritysten määrä kasvoi merkittävästi vuonna 2023.

Tukea hakeneiden maatilojen määrä laski vuonna 2023. Kuitenkin maatilojen viljelty peltopinta-ala kasvoi. Taustalla muutokseen on uusi EU:n ohjelmakausi ja vastaava muutos näkyy koko Suomessa ja EU:ssa.

Informatiiviset tunnusluvut:

Tehokkuustunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Maanhankinta, ha	1,9	40	15,3
Kunnan asuintonttien luovutus (AP, AR, AK ja AL), kpl	17	18	9
Valmistuneet asunnot, okt (kpl)	*	15	30
Kunnan kasvuprosentin mukainen asuintonttien kaavavarantotarve viidelle vuodelle, okt (kpl)	*	75	57
Kortteli pinta-alatarve okt tonttimäärän saavuttamiseksi (m ²)	*	23 500	14 384**
Kunnan yritystonttien luovutus, kpl	2	2	2
vesilahti.fi istunnot	140 758	169 700	115 000
Tukea hakeneet maatilat	145	145	135
Myönnetyt tukieurot	3 450 000	3 200 000	2 800 000
Käytössä oleva viljelysmaa (ha) (tukia myönnetty)	5 473	5 330	5 560

* Tunnuslukua ei ole ennen mitattu

** Kasvuprosentti 1 %

5.3 Tekninen lautakunta

5.3.1 Tekniset palvelut

	TP 2022	TA 2023	TA muutos	TA+MTA	TP 2023
Toimintatuotot	3 932 252	3 590 230	0	3 590 230	3 817 988
Toimintakulut	-3 559 784	-2 982 337	0	-2 982 337	-3 118 335
Toimintakate	372 468	607 893	0	607 893	699 654

Vastuhenkilö: tekninen palvelupäällikkö

Vastualueen toiminta:

Tekniset palvelut ylläpitävät, kehittävät ja vahvistavat Vesilahden ympäristöä edistäen kuntalaisten hyvinvointia ja turvallisuutta. Teknisen palvelut koostuvat teknisestä hallinnosta, kiinteistöpalveluista, liikenneväylistä ja yleisistä alueista sekä tukipalveluista. Tukipalvelut ovat siirtyneet vuoden 2023 alusta teknisiin palveluihin. Vuoden 2022 vertailutiedot on muutettu vastaamaan muutosta.

Kiinteistöpalveluihin kuuluu Vesilahden kunnan omistamien kiinteistöjen ylläpito, korjaukset ja tekninen kunnossapito. Pyrkimyksenä on kiinteistöjen arvon säilyttäminen ja turvallisen toimintaympäristön takaaminen kiinteistöjen käyttäjille.

Liikenneväylät ja yleiset alueet pitävät sisällään kaavateiden, kevyenliikenteenväylien, katuvalojen, yleisten alueiden, uima- ja venerantojen, leikkikenttien, ulkoliikuntapaikkojen ja viheralueiden suunnittelun, ylläpidon, kunnossapidon ja rakennuttamisen. Teknisen palvelun tavoitteet perustuvat kuntastrategiaan ja MAL- sopimukseen. Teknisen palvelun tavoitteita ohjaavat myös Tampereen kaupunkiseudun kävelyn- ja pyöräilyn kehittämissuunnitelma, rakennesuunnitelma, liikennejärjestelmäsuunnitelma, ilmastostrategia sekä kets- ja hinku-sopimukset.

Tukipalvelut tuottavat ruoka-, siivous- ja kuljetuspalvelut kunnan eri hallinnonaloille, henkilöstölle ja muille asiakkaille. Vuonna 2023 tukipalvelut eivät valmista enää ruokaa omana toimintana, vaan kunta ostaa ruoan Pirkanmaan Voimia Oy:ltä.

Toimintaympäristö vuonna 2023:

Tulevina vuosina kiinteistöjen korjausvelkaa pyritään vähentämään suunnitelmallisilla investoinneilla ja korjauksilla. Lisäksi kiinteistöjen ja katuvalojen osalta pyritään energiaa säästäviin investointeihin ja toimenpiteisiin. Kiinteistöjen osalta selvitetään vaihtoehtoisia lämmitysmuotoja ja aurinkoenergian käyttöönoton mahdollisuuksia. Tulevien vuosien

suunnittelun tueksi kunnassa on laadittu kiinteistöstrategia, joka tulee jatkossa ohjaamaan kiinteistöjen kunnossapitoa sekä tulevia saneeraustoimenpiteitä.

Panostukset kävelyn- ja pyöräilyn kehittämiseen jatkuvat, kunta ja ELY-keskus suunnittelee yhteistyössä mt301 viereen kevyenliikenteen väylää Lempäälän ja Vesilahden välille. Lisäksi seudullisia kävelyn ja pyöräilyn toimenpiteitä viedään kunnissa eteenpäin yhdessä kaupunkiseudun kanssa.

Liikenneväylien suunnitelmallista kunnossapitoa ja uusien alueiden teiden saattamista päällysteisiksi jatketaan. Lisäksi vanhojen teiden peruskorjauksia tulee olemaan tulevina vuosina reilusti.

Hyvinvointialueelle vuokrattujen tilojen kohtalo vuokrasopimuksen päätyttyä aiheuttaa suuria epävarmuustekijöitä talouteen koko kunnan tasolla.

Informatiiviset tunnusluvut:

Tehokkuustunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Kaavatiet (km)	36,23	37,31	37,58
Kevyenliikenteenväylät (km)	9,67	9,71	10,55
Kiinteistöjen määrä (kpl)	25	24	25
Kiinteistöjen lämmitettävä tilavuus (m ³)	89 616	95 926	89 616
Leikkikentät, uima- ja venerannat ja ulkoliikuntapaikat (kpl)	21	21	21
Katuvalojen määrä (kpl)	1 300	1 250	1 300
Kiinteistöjä koskevien vikailmoitusten määrä	540	500	329
Kaavatietä koskevien vikailmoitusten määrä	99	100	35
Energiatehokkuutta parantavien hankkeiden määrä	*	2	1

* Tunnuslukua ei ole ennen mitattu, tai pohjatiedot tunnuslukua varten eivät ole vielä saatavilla.

5.4 Sivistyslautakunta

5.4.1 Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut

	TP 2022	TA 2023	TA muutos	TA+MTA	TP 2023
Toimintatuotot	687 377	629 147	0	629 147	541 089
Toimintakulut	-9 917 595	-10 774 043	0	-10 774 043	-11 055 792
Toimintakate	-9 230 218	-10 144 896	0	-10 144 896	-10 514 703

Vastuhenkilö: sivistysjohtaja

Vastualueen toiminta:

Sivistyspalveluihin kuuluu kaksi vastuualuetta, jotka ovat opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut sekä vapaa-ajan palvelut. Opetus- ja varhaiskasvatuspalveluiden hallinto jakautuu sivistyspalveluiden, opetuspalveluiden sekä varhaiskasvatuspalveluiden hallintoon. Sivistys- sekä opetuspalveluiden hallinnosta vastaa sivistysjohtaja ja varhaiskasvatuspalveluiden hallinnosta varhaiskasvatusjohtaja.

Varhaiskasvatuspalveluihin kuuluu varhaiskasvatus päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa, yksityinen varhaiskasvatus ja kotihoidontuki. Kunta maksaa lisäksi yksityisen hoidon tukea ja yksityisen hoidon tuen kuntalisää. Varhaiskasvatusta tarjotaan Peiponpellon, Satumetsän ja Peuraniityn päiväkodeissa sekä kunnallisessa ja yksityisessä perhepäivähoidossa. Opetuspalveluissa tarjotaan esi- ja perusopetusta vuosiluokkien 0–6 kouluissa Narvassa ja Ylämäellä sekä vuosiluokkien 0–9 yhtenäiskoulussa Kirkonkylällä.

Muu koulutus sisältää Pirkan opiston kansalaisopistopalvelut, jotka jakautuvat vapaaseen sivistystyöhön, musiikin taiteen perusopetukseen ja muuhun taiteen perusopetukseen. Pirkan Opisto on Vesilahden, Lempäälän, Pirkkalan ja Nokian yhteinen kansalaisopisto, jossa Nokian kaupunki toimii isäntäkuntana. Lisäksi Taito Pirkanmaa ry:n Vesilahden Käsiyö- ja muotoilukoulu Näpsä antaa laajan oppimäärän mukaista käsityön taiteen perusopetusta.

Toimintaympäristö vuonna 2023:

Varhaiskasvatuslain ja -suunnitelman muutokset (mm. asiakasmaksulaki, ilmoitusvelvollisuus, kolmitasoisien tuen järjestäminen, henkilöstömitoitus) ovat tuoneet viime vuosien voimakkaan muuttovoiton ohella lisähaastetta palvelun toteuttamiselle ja kehittämiselle. Käytännössä sääntelyn kiristyminen, laadun kehittäminen, asiakasmaksujen alentaminen ja palvelutarpeen kasvu näkyvät prosentuaalisesti merkittävinä kulujen kasvuna. Vesilahden kunnan varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt ovat laadukkaita, palvelun toteuttamiseen on saatu

pätevää henkilöstöä ja asiakastyytyväisyys on korkeaa. Näistä kaikista tulee huolehtia myös jatkossa. Uuden päiväkodin hankesuunnittelu valmistui vuonna 2023.

Esi- ja perusopetuksessa oppilasmäärä pysyi muuttovoiton ansiosta ennallaan, mutta ennusteiden mukaan vuodesta 2024 alkaen perusopetuksesta poistuvat ikäluokat ovat noin 30 oppilasta esiopetukseen tulevia ikäluokkia suurempia, joten oppilasmäärän pienentymisen määrän ratkaisee muuttovoiton jatkuvuus. Myös koulujen oppimisympäristöt ovat pääosin kunnossa, mutta vuosina 2023–2025 niiden ylläpitoon ja kunnostukseen on varattu investointeihin noin miljoona euroa. Toiminnallisesti kehittämisen kohteina ovat tuen rakenteet ja digitalisaatio sekä erityisesti oppilaiden hyvinvointi. Kouluterveyskysely on tuonut esiin huolestuttavia trendejä, joiden suunnan muuttamiseen opetus-, oppilashuoltohenkilöstö sekä nuorisopalvelut ovat yhteistyössä ryhtyneet. Hyvinvointialueuudistus vie oppilashuollon toiseen organisaatioon ja toimivista yhteistyörakenteista hyvinvointialueen kanssa on huolehdittava niin yksilö- kuin kuntatasolla.

Vuonna 2023 on yleinen taloustilanne (mm. rakennuskustannusten ja korkojen nousu) on vaikuttanut nopeasti Vesilahden väestönkasvuun. Uusien rakennusprojektien peruuntuminen tai viivästyminen näkyy sivistyksen palvelutarpeessa pienellä viiveellä.

Tehokkuustunnusluvut:

Tehokkuustunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Päiväkotien käyttöaste, vuoden ka.	Ei mitattu	70 %	77 %
Varhaiskasvatuksen kustannukset laskennallista lasta kohden, €/vuosi	Ei mitattu	11 900	12 132
Keskimääräinen lapsikohtainen asiakasmaksutulo, €/kk	Ei mitattu	100	89,41
Perusopetuksen oppilaskohtaiset kustannukset *	Ei mitattu	11 100	9 887
Laskennallinen ryhmäkoko **	Ei mitattu	17	16,8

* laskentatapa: toimintakate/oppilasmäärä 1-9

** laskentatapa: Oppilasmäärä jaetaan opetukseen käytetyllä opetusresurssilla ja saatu osamäärä kerrotaan opetussuunnitelman tuntijaon mukaisella tuntimäärällä

Informatiiviset tunnusluvut:

Informatiiviset tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä	235	220	237
Yksityisessä varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä	25	20	10
Osallistumisaste varhaiskasvatuspalveluun	Ei mitattu	84 %	88 %
Kunnallisen varhaiskasvatuksen osuus palvelutuotannosta	90 %	90 %	96 %
Tehostetun ja erityisen tuen päätöksen saaneita lapsia varhaiskasvatuksessa %	Ei mitattu	-	9,3 %
Iltapäivätoimintaan osallistuvien 1.-2.lk oppilaiden %-osuus	Ei mitattu	57 %	56,2 %
Esiopetuksessa olevien lasten määrä	55	52	54
Perusopetuksessa olevien lasten määrä	597	597	615
Tehostetun ja erityisen tuen päätöksen saaneita oppilaita esi- ja perusopetuksessa %	Ei mitattu	-	21,5 %
Käsityö- ja muotoilukoulun tuntimäärä	540	540	520
Pirkan opiston tuntimäärä	3 322	3 810	3 250

5.4.2 Vapaa-ajan palvelut

	TP 2022	TA 2023	TA muutos	TA+MTA	TP 2023
Toimintatuotot	157 646	156 350	0	156 350	205 797
Toimintakulut	-823 636	-892 924	0	-892 924	-977 294
Toimintakate	-665 990	-736 574	0	-736 574	-771 497

Vastuuhenkilö: sivistysjohtaja

Vastualueen toiminta:

Sivistyspalveluihin kuuluu kaksi vastuualuetta, jotka ovat opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut sekä vapaa-ajan palvelut. Vesilahden kunnan vapaa-ajan palveluihin kuuluu kunnan tarjoamat kirjasto-, liikunta-, nuoriso- ja kulttuuripalvelut sekä näiden alla tapahtuva järjestöyhteistyö. Myös kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä yhdyspintatyö kunnan sisällä, kuntien välillä, hyvinvointialueen kanssa, Vesilahden yhteisöjen, järjestöjen, seurojen ja kunnan toimielinten kanssa sisältyvät vapaa-ajan vastuualueeseen.

Vapaa-ajan palveluiden keskeisenä tavoitteena on kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen laadukkaiden ja vaikuttavien vapaa-aikatoimintojen sekä kuntalaisten osallistamisen avulla. Vapaa-ajan palveluissa pyritään ennaltaehkäisemään syrjäytymistä sekä häiriö- ja riskikäyttäytymistä. Vapaa-ajan palvelujen tehtävänä on edistää kuntalaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen, kulttuuriin ja liikkumiseen.

Vesilahden kirjasto on yksi Pirkanmaan PIKI-kirjastoista. Kirjastopalvelut edistävät kirjallisuuden, taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta sekä elinikäistä oppimista. Kirjasto tarjoaa monipuoliset tilat tapahtumiin, yhteisöllisyyteen ja järjestöyhteistyön toimintaan. Kirjastolla on myös merkittävä rooli kuntalaisten osallisuuden edistämässä. Kulttuuripalveluiden keskeisenä tehtävänä on tukea kuntalaisten kulttuurihyvinvointia.

Liikuntapalvelut tarjoavat kuntalaiselle mahdollisuuden huolehtia omasta hyvinvoinnistaan monipuolisia liikuntalajeja harrastamalla niin omatoimisesti kuin ohjatusti. Nuorisopalvelut tarjoavat nuorille palveluita hyvinvoinnin tueksi ja mielekästä tekemistä sekä tapahtumia vapaa-ajalle. Nuorisopalveluilla on tärkeä rooli lasten ja nuorten osallisuuden edistämässä sekä tarjoamalla vaikuttamisen mahdollisuuksia nuorisovaltuuston toiminnan kautta.

Toimintaympäristö vuonna 2023:

Vapaa-ajan palveluiden merkitys hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä korostuu hyvinvointialueuudistuksen myötä. Vapaa-ajan palvelut ovat onnistuneet hyvin hankehauissa, joiden turvin pystytään toteuttamaan monia "ylimääräisiä" palveluita. Tilanne on sinänsä myönteinen, mutta toimintojen hankevetoinen rahoitus sitoo resursseja hankehallintoon ja

vaikuttaa suunnitelmallista ja pitkäjänteistä palveluiden kehittämistä. Kasvukunnassa tulee myös vapaa-ajan palveluiden skaalautua asukasluvun suhteessa ja huomiota tulee lähitulevaisuudessa kiinnittää yhteistyössä teknisten palveluiden kanssa liikuntapaikkarakentamiseen, lähiliikuntapaikkoihin sekä kevyen liikenteen ja retkeilyn reitteihin.

Tehokkuustunnusluvut:

Tehokkuustunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Kirjaston toimintakulut €/asukas	65,82	60,00	74,08
Kokonaiskulut €/kirjaston laina	4,19	4,00	4,32
Liikuntapalveluiden toimintakulut €/asukas	43	48,23	46,01
Nuorisopalveluiden toimintakulut €/asukas	67,85	45,42	81,16
Kulttuuripalveluiden toimintakulut €/asukas	5,92	4,80	6,29

Informatiiviset tunnusluvut:

Informatiiviset tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Kirjaston kokonaislainaus/asukas	15,71	17,00	17,18
Aineistohankinnat €/asukas	7,9	9,00	8,59
Kirjaston fyysiset käynnit/asukas	6,03	12,00	7,31
Nuorisotilan käynnit/alle 29-vuotias	9,5	7,00	7,47
Liikunta-avustukset €/asukas	2,66	2,75	2,98
Nuorisoavustukset €/asukas	0,67	0,7	1,05
Kulttuuriavustukset €/asukas	2,66	2,75	2,68

5.5 Rakennus- ja ympäristölautakunta

5.5.1 Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu

	TP 2022	TA 2023	TA muutos	TA+MTA	TP 2023
Toimintatuotot	169 853	102 808	0	102 808	78 251
Toimintakulut	-407 131	-437 250	0	-437 250	-425 151
Toimintakate	-407 131	-334 442	0	-334 442	-346 900

Vastuuhenkilö: rakennustarkastaja

Vastualueen toiminta:

Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu hoitavat toimialueeseensa kuuluvia lakisääteisiä viranomaistehtäviä. Lisäksi toimintaympäristöön kuuluu yksityistie- ja silta-avustukset. Rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaisena kunnassa toimii rakennus- ja ympäristölautakunta.

Rakennusvalvonnan tavoitteina on edistää kestävä, terveellistä ja turvallista rakentamista mahdollistamalla rakennusten elinkaaren aikaisia energiankäyttöratkaisuja, ohjeistaa parempaan kosteudenhallintaan ja luoda mahdollisimman laaja rajapinta hankkeeseen ryhtyvien ohjaukseen. Yksityistielaisissa kunnalle määrättyjä tehtäviä hoitaa rakennusvalvonta yhdessä rakennus- ja ympäristölautakunnan kanssa.

Rakennusvalvonnan toiminta painottuu erityisesti ennakkoneuvontaan lupamenettelyn ja suunnittelun alkuvaiheessa (kaavat, rakennustapaohjeet) sekä suunnittelun (suunnitelmat, asiakirjat, lausunnot) ja valvonnan (työnjohdon pätevyysvaatimukset) laadun varmistamiseen.

Ympäristönsuojelun tavoitteena on edistää kestävästi kehittyvää, terveellistä, viihtyisää sekä luontosuhteiltaan monimuotoista luonnonympäristöä panostamalla lupa- ja valvontatehtäviin sekä toteuttamalla pitkän aikavälin ympäristönsuojelun edistämissuunnitelmaa. Ympäristönsuojelun viranhaltijatehtäviä hoitaa ympäristötarkastaja.

Toimintaympäristö vuonna 2023:

Lain muutosten vaikutuksista (Rakennusvalvonta / Ympäristönsuojelu)

Uuden rakentamislain tuomat muutokset vaikuttavat toimintaympäristöön ja toimintaan. Muuttuvat rakennuslupamuodot, tietomallipohjainen rakennuslupa ja suunnittelijoiden sekä työjohtotehtävistä vastaavien muutokset lisäävät rakennusvalvontaan kohdistuvia neuvontapyyntöjä. Tietomallipohjainen rakennuslupa tarvitsee toimiakseen riittävät ohjelmistot

sekä laitteet luvan käsittelyä varten. Lisäksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmä RYHTI velvoittaa kuntien rakennusvalvonnat toimittamaan rakentamiseen liittyvät lupatiedot valtakunnalliseen järjestelmään kansallisesti yhtenäisessä muodossa. Tämä lisää tarvetta henkilöstön koulutukseen ja ohjelmistohankintoihin.

Vaikka ilmastosuunnitelman laadinta ei ole enää nykyhallituksen päätöksen vuoksi lakisääteisesti sitova toimenpide, Vesilahden jo olemassa olevan ilmastotiekartan päivittämiseen on varauduttava tulevaisuudessa. Kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisen lisäksi tulevaisuudessa on entistä tärkeämpää ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sopeutuminen sekä luonnon monimuotoisuuden turvaaminen. Lisäksi vihreä siirtymä voi tuoda uutta teknologiaa hyödyntäviä toimintoja alueelle, mikä osaltaan vaatii lupakäsittelijän perehtyneisyyttä ja kouluttautumista etenkin lainsäädäntöön liittyen.

Informatiiviset tunnusluvut:

Informatiiviset tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Rakennusvalvonta			
Rakennus- ja toimenpideluvat	125	150	56
Jatkoajat	13	30	12
Ilmoitukset	8	50	4
Katselmukset	292	300	224
Poikkeaminen / suunnittelutarve	9	15	4
Lausunnot	1	15	0
Valmistuneita uusia asuinrakennuksia kpl	25 (pientalot)	10	30
Kunnalle ilmoitetut yksityistiet	118	116	118
Kunnossapitoavustusta saavat tiekunnat	104	105	95

Informatiiviset tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Ympäristönsuojelu			
Lausunnot rakennus- ja toimenpidelupa-hakemuksiin	35	40	32
Ympäristö- ja maa-aineslupapäätösten määrä vuodessa	1	1	1
Rekisteröitävien toimintojen (jätelaki ja ympäristön suojelulaki) käsittelyn lukumäärä	0	1	0
Vesihuollon toiminta-alueiden jälkiliittyneiden määrä	3	3	3
Valvontaohjelman mukaisten valvontakäyntien määrä	10	7	12
Kuntalaisille järjestettyjen tapahtumien määrä	*	2	3

* Tunnuslukua ei ole ennen mitattu, tai pohjatiedot tunnuslukua varten eivät ole vielä saatavilla.

6 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Tuloslaskelmaosassa seurattavia määrärahoja ja tuloarvioita ovat verotulot, valtionosuudet, rahoitustulot ja -menot sekä satunnaiset erät.

	TA 2023	TA muutos	TA+MTA	TP 2023	Poikkeama	Tot %
Toimintatuotot	5 353 875	0	5 353 875	5 173 865	180 010	97
Myyntituotot	1 355 124	0	1 355 124	1 857 788	-502 664	137
Maksutuotot	708 764	0	708 764	395 258	313 506	56
Tuet ja avustukset	332 494	0	332 494	305 557	26 937	92
Muut toimintatuotot	2 957 493	0	2 957 493	2 615 261	342 232	88
Toimintakulut	-18 010 906	0	-18 010 906	-18 197 802	186 896	101
Henkilöstökulut	-9 653 991	0	-9 653 991	-9 799 838	145 847	102
Palvelujen ostot	-4 806 512	0	-4 806 512	-4 999 273	192 761	104
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 153 530	0	-1 153 530	-1 055 117	-98 413	91
Avustukset	-527 000	0	-527 000	-464 445	-62 555	88
Muut toimintakulut	-1 869 873	0	-1 869 873	-1 879 129	9 256	100
Toimintakate	-12 657 031	0	-12 657 031	-13 023 938	366 907	103
Verotulot	11 890 705	0	11 890 705	12 005 203	-114 498	101
Valtionosuudet	3 093 860	0	3 093 860	2 964 876	128 984	96
Rahoitustuotot ja -kulut	-31 552	0	-31 552	-9 035	-22 517	29
Korkotuotot	100	0	100	13 433	-13 333	-
Muut rahoitustuotot	68 000	0	68 000	81 356	-13 356	120
Korkokulut	-150 327	0	-150 327	-140 185	-10 142	93
Muut rahoituskulut	50 675	0	50 675	36 362	14 313	72

Vuosikate	2 295 982	0	2 295 982	1 937 107	358 875	84
Poistot ja arvonalentumiset	-1 715 014	0	-1 715 014	-1 389 004	-326 010	81
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 715 014	0	-1 715 014	-1 389 004	-326 010	81
Tilikauden tulos	580 968	0	580 968	548 103	32 865	94
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	580 968	0	580 968	548 103	32 865	94

Verotulojen erittely

Verotulot	TA 2023	TA muutos	TA+MTA	TP 2023	Poikkeama
Kunnan tulovero	9 840 705	0	9 840 705	10 005 445	164 740
Kiinteistövero	1 400 000	0	1 400 000	1 431 697	31 697
Osuus yhteisöverön tuotosta	650 000	0	650 000	568 061	-81 939
Yhteensä	11 890 705	0	11 890 705	12 005 203	114 498

Verotulot

Tuloveron määräytyminen	2023	2022	2021	2020	2019
Tuloveroprosentti	9,36	22,00	22,00	22,00	21,50
Verotettava tulo	96 003 000	83 618 000	78 818 182	74 007 368	71 959 074
Muutos %	14,8	6,1	6,5	2,8	3,1
Asukasmäärä	4 470	4 501	4 437	4 367	4 355
Verotettava tulos/asukas	21 477	18 578	17 764	16 947	16 523

Tuloveron määräytyminen, lähde Kuntaliitto

Kiinteistövero prosentit	2023	2022	2021	2020	2019
Yleinen	1,25	1,25	1,25	1,25	1,20
Vakituinen asuinrakennus	0,55	0,55	0,55	0,55	0,55
Muut asuinrakennukset	1,40	1,40	1,40	1,40	1,30
Rakentamattomat rakennuspaikat	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00

Kiinteistövero prosentit

Valtionosuuksien erittely

Valtionosuudet	TA 2023	TA muutos	TA+MTA	TP 2023	Poikkeama
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	1 983 351	0	1 983 351	1 935 350	-48 001
Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	1 371 428	0	1 371 428	1 367 820	-3 608
Opetus- ja kulttuuritoimen mukaiset valtionosuudet	-1 009 067	0	-1 009 067	-1 061 894	-52 827
Verotulomenetyksen kompensatio	748 148	0	748 148	723 600	-24 548
Yhteensä	3 093 860	0	3 093 860	2 964 876	-128 984

Valtionosuudet

7 Investointien toteutuminen

Investoinnit	Kustannusarvio	TA 2023	TA muutos	TA+MTA	TP 2023	Tot %
Maa- ja vesialueet						
Maa-alueiden hankinnat	-	-1 000 000	0	-1 000 000	-1 055 944	106 %
Maa-alueiden myynnit	-	0	0	0	27 976	0
Maa- ja vesialueet yhteensä	-	-1 000 000	0	0	-1 027 968	103 %
Kiinteistöhankeet						
Narvan koulu	-	-50 000	0	-50 000	-22 650	45 %
Terveysasema	-	-40 000	0	-40 000	-15 863	40 %
Vesilahden kirjasto Lähde	-	-30 000	0	-30 000	-26 593	89 %
Yhtenäiskoulu	-	-250 000	0	-250 000	-141 355	57 %
Ylämäen koulu	-	-75 000	0	-75 000	-70 020	93 %
Satumetsän päiväkot	-	-20 000	0	-20 000	-32 081	160 %
Peiponpellon päiväkot	-	-40 000	0	-40 000	-18 059	45 %
Kaakilanmutka yrityshalli	-	-700 000	0	-700 000	0	0 %
Torin rakennukset	-250 000	-150 000	0	-150 000	-206 314	138 %
Lammasniemen kunnostus	-	-20 000	0	-20 000	-5 014	25 %
Varikko	-	-30 000	0	-30 000	-22 299	74 %
Tapola	-	-50 000	0	-50 000	0	0 %
Ristiveräjä	-100 000	-50 000	0	-50 000	-38 920	78 %
Uusi päiväkot	-2 150 000	-150 000	0	-150 000	-17 875	12 %
Kiinteistöhankeet yhteensä		-1 655 000	0	-1 655 000	-617 045	37 %

Investoinnit	Kokonais- kustannusarvio	TA 2023	TA muutos	TA+MTA	TP 2023	Tot %
Kaavateiden rakentamiskohteet (15 % menojäännös)						
Järvenrannan maankäyttö sopimukset ml. Jyrkkätie	-	-50 000	0	-50 000	-6 090	12 %
Kaavateiden päällystäminen	-	-100 000	0	-100 000	-90 097	90 %
Kuusistontien infra	-	-50 000	0	-50 000	0	0 %
Metsämantereen alue	-1 600 000	-1 600 000	0	-1 600 000	-762 837	48 %
Tievalaistus	-750 000	-250 000	0	-250 000	-157 504	63 %
Ämmänhaudanmäki/kaavatiet	-	-150 000	0	-150 000	-77 400	52 %
Petäjärinteen ja Kielonrinteen tien korjaus ja alueen siistiminen	-	-100 000	0	-100 000	-112 300	112 %
Kevyenliikenteenväylän suunnittelu Lempäälään	-	-150 000	0	-150 000	-76 842	51 %
Suomelan alueen katuvalaistus	-	-50 000	0	-50 000	-36 100	72 %
Suomelan kaavatiet	-	-120 000	0	-120 000	-84 370	70 %
Hovinkulma tiet	-	-50 000	0	-50 000	-53 190	106 %
Palvelukeskusalueen kunnallistekniikka		0	0	0	-25 176	-
Kaavateiden rakentamiskohteet yhteensä		-2 670 000	0	-2 670 000	-1 481 905	56 %
Puistot, leikkikentät ja muut yleiset alueet						
Leikkivälineet	-	-50 000	0	-50 000	-20 881	42 %
Sähköautojen latauspisteet	-60 000	-30 000	0	-30 000	-8 875	30 %
Ympäristön viihtyvyyden parantaminen	-	-20 000	0	-20 000	-17 950	90 %
Kuituverkko	-497 500	-123 750	0	-123 750	-250 000	202 %
Puistot, leikkikentät ja muut yleiset alueet yhteensä		-223 750	0	-223 750	-297 706	133 %

Investoinnit	Kokonais- kustannusarvio	TA 2023	TA muutos	TA+MTA	TP 2023	Tot %
Vesi- ja viemärlaitos						
Järvenrannan maankäyttö sopimukset ml. Jyrkkätie vesi ja viemäri	-	-50 000	0	-50 000	-4 582	9 %
Jätevesipumppaamot	-	-100 000	0	-100 000	-124 880	125 %
Kuusistontien kunnallistekniikka (vesi ja viemäri)	-	-50 000	0	-50 000	0	0 %
Metsämantereen alue	-500 000	-500 000	0	-500 000	-312 374	62 %
Viemäriverkoston saneeraus	-	-200 000	0	-200 000	-155 631	78 %
Vesijohtoverkoston saneeraus	-	-30 000	0	-30 000	-91 469	305 %
Muut/kunnallistekniikka	-	-30 000	0	-30 000	-5 133	17 %
Siirtoviemäri	-674 050	-61 000	0	-61 000	-122 979	202 %
Hovinkulman vesihuolto	-	-30 000	0	-30 000	-33 428	111 %
Ämmänhaudan kunnallistekniikka	-	0	0	0	-3 300	-
Vesi- ja viemärlaitos yhteensä		-1 051 000	0	-1 051 000	-853 777	81 %
Kiinteät rakenteet ja laitteet yhteensä		-3 944 750	0	-3 944 750	2 633 388	67 %
Koneet ja kalusto						
Kiinteistötraktori/pienkuormaaja	-	-80 000	0	-80 000	-63 259	79 %
Koneet ja kalusto yhteensä		-80 000	0	-80 000	-63 259	79 %
Muut pitkävaikutteiset menot						
eVaka-järjestelmä	-	0	0	0	-5 660	-
Muut pitkävaikutteiset menot yht.		0	0	0	-5 660	-
Investointimenot	-	-6 679 750	0	-6 679 750	-4 395 705	66 %
Investointitulot	-	0	0	0	27 976	0 %
Investoinnit yhteensä, netto	-	-6 679 750	0	-6 679 750	-4 367 729	65 %

Valtuustoon nähden sitovat talousarvion määrärahat toteutuivat seuraavasti:

Investoinnit	TA 2023	TA muutos	TA+MTA	TP 2023	Tot %
	sitovat eurot				
Muut pitkävaikutteiset menot	0	0	0	-5 660	0
Osakkeet	0	0	0	0	0
Maa- ja vesialueet	-1 000 000	0	-1 000 000	-1 027 968	103 %
Kiinteistöhankeet	-1 655 000	0	-1 655 000	-617 045	37 %
Kaavatiet	-2 670 000	0	-2 670 000	-1 481 905	56 %
Puistot, leikkikentät ja muut yleiset alueet	-223 750	0	-223 750	-297 706	133 %
Vesi- ja viemärlaitos	-1 051 000	0	-1 051 000	-853 777	81 %
Koneet ja kalusto	-80 000	0	-80 000	-63 259	79 %
Yhteensä	-6 679 750	0	-6 679 750	-4 395 705	66 %

Vuonna 2023 investointimenojen toteuma oli 4 395 705 euroa, joka oli 66 prosenttia talousarvioon varatuista kuluista. Vuoden 2023 suurin investointi oli Metsämantereen alueen rakentaminen, joka jatkuu vuoden 2024 puolella. Investointimenot nousivat 2,6 miljoonaa euroa vuoteen 2022 verrattuna, jolloin investointimenot olivat 1,8 miljoonaa euroa. Vuonna 2023 ei tehty investointeja koskevia määrärahamuutoksia. Kunnanvaltuusto käsitteli 18.3.2024 §10 talousarvion 2023 investointien ylitys- ja alitusoikeudet.

Investointien olennaiset poikkeamat:

Kiinteistöhankeiden investoinnit toteutuivat 37-prosenttisesti talousarvioon nähden. Suurin toteutumatta jääneistä hankkeista oli Kaakilanmutkan yrityshalli, johon oli varattu 700 000 euroa. Halli rakentuu lopulta yksityisen toimijan toimesta.

Kaavateiden rakentamiskohteet toteutuivat 56-prosenttisesti talousarvioon nähden. Suurin yksittäinen kohde, jonka vuodelle 2023 kohdistuvat kustannukset alittivat talousarvioon varatun summan, oli Metsämantereen alueen kunnallistekniikan ja teiden rakentaminen. Metsämantereen vuoden 2023 kustannukset olivat 763 000 euroa, mikä oli hieman alle puolet talousarvioon varatusta summasta. Metsämantereen infran valmistuminen siirtyi alkuperäisestä aikataulusta niin, että osa kustannuksista toteutuu vuoden 2024 puolella. Tämä vaikutti myös **vesi- ja viemärlaitoksen** investointien toteutumiseen 81-prosenttisesti talousarvioon nähden.

Puistojen, leikkikenttien ja muiden yleisten alueiden kustannukset toteutuivat 133-prosenttisesti talousarvioon nähden. Talousarvioon varatut 223 750 euroa ylittyivät 74 000 eurolla. Talousarvioon kuituverkon kuntaosuus jaettiin tasaeriin, mutta vuonna 2023 maksettiin ennakoitua suurempi osuus, kun investoinnit eivät muilta osin toteutuneet täysimääräisinä.

8 Rahoituslaskelman toteutuminen

Talousarvion rahoitusosan toteutumisvertailu

	TA 2023	TA muutos	TA+MTA	TP 2023	Poikkeama
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	2 295 982	0	2 295 982	1 937 107	-358 875
Tulorahoituksen korjaukset	-310 000	0	-310 000	-33 415	-276 585
	1 985 982		1 985 982	1 903 692	
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-6 679 750	0	-6 679 750	-4 395 705	2 284 045
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	200 000	0	200 000	27 976	172 024
	-6 479 750		-6 479 750	-4 367 729	
Toiminnan ja investointien rahavirta	-4 493 768	0	-4 493 768	-2 464 036	2 124 898
Rahoituksen rahavirta					
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	4 200 000	0	4 200 000	3 500 000	-700 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 346 666	0	-1 346 666	-1 136 666	210 000
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	0	0	-469 521	469 521
Rahoituksen rahavirta	2 853 334	0	2 853 334	1 893 813	-959 521
Rahavarojen muutos	-1 640 434	0	-1 640 434	-570 223	1 070 211

9 Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

Kunnanvaltuuston 12.12.2022 §58 vahvistaman talousarvion mukainen käyttötalousosassa valtuustoon nähden sitova taso vastuualueilla on tuottojen ja kulujen erotus eli netto (toimintakate) paitsi vesi- ja viemärlaitoksessa, jossa sitova taso on tilikauden tulos.

Tuloslaskelmaosassa sitovia ovat verotulot, valtionosuudet, rahoitustuottojen ja -kulujen yhteissumma, satunnaiset erät sekä tilinpäätössiirrot.

Talousarvion investointiosassa valtuustoon nähden sitovia ovat eri investointilajien nettokustannukset.

Rahoitusosassa sitovia ovat antolainauksen muutos, pitkäaikaisten lainojen lisäys ja pitkäaikaisten lainojen vähennys.

Toimintakate/tilikauden tulos	TA 2023	TA muutos	TA+MTA	TP 2023	Poikkeama
Käyttötalousosa					
Tarkastuslautakunta					
Tarkastuslautakunta	-16 222	0	-16 222	-22 731	-6 509
Kunnanhallitus					
Hallintopalvelut	-2 177 290	0	-2 177 290	-2 203 230	-25 940
Tekninen lautakunta					
Tekniset palvelut	607 893	0	607 893	699 654	91 761
Vesi- ja viemärlaitos	-115 196	0	-115 196	-52 203	62 993
Sivistyslautakunta					
Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut	-10 144 896	0	-10 144 896	-10 514 703	-369 807
Vapaa-ajan palvelut	-736 574	0	-736 574	-771 497	-34 923

Rakennus- ja ympäristölautakunta					
Rakennusvalvonta, yksityistiet ja ympäristönsuojelu	-334 442	0	-334 442	-346 900	-12 458
Tuloslaskelmaosa					
Verotulot	11 890 705	0	11 890 705	12 005 203	114 498
Valtionosuudet	3 090 860	0	3 090 860	2 964 876	-128 984
Rahoitustuotot ja -kulut	-31 552	0	-31 552	-9 035	22 517
Investointiosa					
Muut pitkävaikutteiset menot	0	0	0	-5 660	-5 660
Osakkeet	0	0	0	0	0
Maa- ja vesialueet	-1 000 000	0	-1 000 000	-1 027 968	-27 968
Kiinteistöhankeet	-1 655 000	0	-1 655 000	-617 045	1 037 955
Kaavateiden rakentamiskohteet	-2 670 000	0	-2 670 000	-1 481 905	1 188 095
Puistot, leikkikentät ja yleiset alueet	-223 750	0	-223 750	-297 706	-73 956
Vesi- ja viemärlaitos	-1 051 000	0	-1 051 000	-853 777	197 223
Koneet ja kalusto	-80 000	0	-80 000	-63 259	16 741
Rahoitusosa					
Antolainauksen muutos	0	0	0	0	0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	4 200 000	0	4 200 000	3 500 000	-700 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 346 666	0	-1 346 666	-1 136 666	210 000

10 Tilinpäätöslaskelmat

10.1 Tuloslaskelma

	2023	2022
Toimintatuotot		
Myyntituotot	501 096,04	1 045 463,90
Maksutuotot	395 258,47	537 589,02
Tuet ja avustukset	305 556,84	351 192,19
Muut toimintatuotot	1 099 060,14	1 118 365,55
	2 300 971,49	3 052 610,66
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-7 924 273,29	-7 241 622,97
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-1 567 358,54	-1 520 760,58
Muut henkilösivukulut	-308 205,75	-238 965,49
Palvelujen ostot	-3 647 067,57	-18 668 363,38
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 050 630,79	-1 339 560,69
Avustukset	-454 682,16	-492 482,31
Muut toimintakulut	-372 691,01	-281 242,19
	-15 324 909,11	-29 782 997,61
Toimintakate	-13 023 937,62	-26 730 386,95
Verotulot	12 005 203,02	20 808 802,50
Valtionosuudet	2 964 876,00	7 933 314,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	13 433,17	0,00
Muut rahoitustuotot	81 355,86	88 156,99
Korkokulut	-140 185,39	-35 100,26
Muut rahoituskulut	36 361,76	653 957,94
	-9 034,60	707 014,67
Vuosikate	1 937 106,80	2 718 744,22
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 389 004,24	-1 356 537,12
Tilikauden tulos	548 102,56	1 362 207,10
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	0,00	40,03
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	548 102,56	1 362 247,13

10.2 Rahoituslaskelma

	2023	2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 937 106,80	2 718 744,22
Tulorahoituksen korjauserät	-33 414,50	-1 089 896,38
	1 903 692,30	1 628 847,84
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-4 395 705,20	-1 750 365,22
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	12 180,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	27 976,25	381 753,33
	-4 367 728,95	-1 356 431,89
Toiminnan ja investointien rahavirta	-2 464 036,65	272 415,95
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 500 000,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 136 666,00	-1 286 666,00
	2 363 334,00	-1 286 666,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-5,70	-871,71
Saamisten muutos	300 034,47	923 067,38
Korottomien velkojen muutos	-769 549,89	672 115,33
	-469 521,12	1 594 311,00
Rahoituksen rahavirta	1 893 812,88	307 645,00
Rahavarojen muutos	-570 223,77	580 060,95
Rahavarat 31.12.	3 115 381,77	3 684 605,54
Rahavarat 1.1.	3 684 605,54	3 105 544,59

10.3 Tase

	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	26 604 451,55	24 651 999,47
Aineettomat hyödykkeet	25 315,99	42 206,32
Muut pitkävaikutteiset menot	25 315,99	42 206,32
Aineelliset hyödykkeet	24 723 110,03	21 763 788,99
Maa- ja vesialueet	5 00 373,36	4 021 450,59
Rakennukset	11 739 225,42	11 870 934,80
Kiinteät rakenteet ja laitteet	5 365 272,89	4 831 429,12
Koneet ja kalusto	63 945,60	8 161,08
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	2 551 292,76	1 031 723,40
Sijoitukset	1 856 025,53	2 846 004,16
Osakkeet ja osuudet	1 856 025,53	2 846 004,16
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	57 243,58	57 496,54
Muut toimeksiantojen varat	57 243,58	57 496,54
VAIHTUVAT VASTAAVAT	3 925 128,77	4 795 387,01
Saamiset	809 747,00	1 109 781,47
Pitkäaikaiset saamiset	134 716,00	269 430,00
Muut saamiset	134 716,00	269 430,00
Lyhytaikaiset saamiset	675 031,00	840 351,47
Myyntisaamiset	128 271,40	295 495,20
Muut saamiset	413 562,45	293 602,25
Siirtosaamiset	133 197,15	251 254,02
Rahat ja pankkisaamiset	3 115 381,77	3 685 605,54
VASTAAVAA YHTEENSÄ	30 586 823,90	29 504 883,02

VASTATTAVAA	2023	2022
OMA PÄÄOMA	12 380 604,40	12 807 219,08
Peruspääoma	7 708 659,02	8 683 376,26
Edell. tilikausien yli-/alijäämä	4 123 842,82	2 791 595,69
Tilikauden yli-/alijäämä	548 102,56	1 362 247,13
PAKOLLISET VARAUKSET	0,00	33 414,50
Muut pakolliset varaukset	0,00	33 414,50
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	57 247,88	57 506,54
Muut toimeksiantojen pääomat	57 247,88	57 506,54
VIERAS PÄÄOMA	18 148 971,62	16 606 742,90
Pitkäaikainen	13 580 809,83	11 417 475,83
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	11 936 670,00	9 773 336,00
Liittymismaksut ja muut velat	1 644 139,83	1 644 139,83
Lyhytaikainen	4 568 161,79	5 189 267,07
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 336 666,00	1 136 666,00
Saadut ennakot	1 283,78	2 575,00
Ostovelat	1 688 261,64	2 326 295,69
Liittymismaksut ja muut velat	186 558,47	161 273,26
Siirtovelat	1 355 391,90	1 562 457,12
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	30 586 823,90	29 504 883,02

10.4 Konsernituloslaskelma

	2023	2022
Toimintatuotot	2 352 270,35	10 647 092,22
Toimintakulut	-15 377 335,15	-36 922 390,68
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	0,00	22 899,46
Toimintakate	-13 025 064,80	-26 252 399,00
Verotulot	12 005 203,02	20 808 802,50
Valtionosuudet	2 964 876,00	7 933 314,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	13 433,17	4 633,04
Muut rahoitustuotot	81 356,20	91 155,24
Korkokulut	-140 186,05	-61 760,04
Muut rahoituskulut	36 358,48	623 502,42
	-9 038,20	657 530,66
Vuosikate	1 935 976,01	3 147 248,16
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 389 004,24	-1 714 702,35
Satunnaiset erät	0,00	40,03
Tilikauden tulos	546 971,77	1 432 585,84
Tilinpäätössiirrot	38,50	77,42
Tilikauden verot	0,00	-22 942,41
Laskennalliset verot	0,00	-1 543,84
Vähemmistöosuudet	0,00	-41 705,42
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	547 010,28	1 366 471,60

10.5 Konsernirahoituslaskelma

	2023	2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 935 976,01	3 147 288,16
Tilikauden verot	0,00	-22 942,41
Tulorahoituksen korjaukset	-46 291,45	-1 163 799,52
	1 889 684,56	1 960 546,23
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-4 395 705,20	-2 320 288,03
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	12 180,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	40 853,20	459 309,19
	-4 354 852,00	-1 848 798,84
Toiminnan ja investointien rahavirta	-2 465 167,44	111 747,39
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainauksen vähennys	0,00	768,97
	0,00	768,97
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 500 000,00	372 496,67
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 136 666,00	-1 529 722,94
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	-14 390,06
	2 363 334,00	-1 171 616,33
Oman pääoman muutokset	0,00	-29 922,95
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	362,86	-2 047,64
Vaihto-omaisuuden muutos	0,00	-8 433,17
Saamisten muutos	310 869,56	720 706,51
Korottomien velkojen muutos	-780 874,78	672 964,78
	-469 642,36	1 383 190,48
Rahoituksen rahavirta	1 893 691,64	182 420,16
Rahavarojen muutos	-571 475,80	294 167,56
Rahavarat 31.12.	3 128 373,43	4 421 394,74
Rahavarat 1.1.	3 699 849,23	4 127 227,17

10.6 Konsernitase (lyhennetty)

VASTAAVAA	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	26 598 890,42	28 310 371,58
Aineettomat hyödykkeet	25 315,99	211 695,40
Aineettomat oikeudet	0,00	68 751,69
Muut pitkävaikutteiset menot	25 315,99	141 767,40
Ennakkomaksut	0,00	1 176,31
Aineelliset hyödykkeet	24 723 110,03	26 000 989,06
Maa- ja vesialueet	5 052 313,36	4 132 309,78
Rakennukset	11 739 225,42	14 845 255,09
Kiinteät rakenteet ja laitteet	5 365 272,89	4 996 366,72
Koneet ja kalusto	63 945,60	340 152,84
Muut aineelliset hyödykkeet	0,00	3 193,15
Ennakkomaksut ja keskenen. hankinnat	2 502 352,76	1 683 711,48
Sijoitukset	1 850 464,40	2 097 687,13
Osakkuusyhteisöosakkeet	0,00	205 257,90
Muut osakkeet ja osuudet	1 849 570,32	1 885 484,95
Muut saamiset	894,08	6 944,28
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	125 495,67	100 443,01
VAIHTUVAT VASTAAVAT	3 959 071,25	6 512 890,55
Vaihto-omaisuus	134 716,00	72 870,77
Saamiset	695 981,82	2 018 625,04
Pitkäaikaiset saamiset	131,79	285 414,29
Lyhytaikaiset saamiset	695 850,03	1 733 210,75
Rahoitusarvopaperit	0,00	27 239,51
Rahat ja pankkisaamiset	3 128 373,43	4 394 155,22
VASTAAVAA YHTEENSÄ	30 683 457,33	34 923 705,14

VASTATTAVAA	2023	2022
OMA PÄÄOMA	12 389 183,40	13 260 658,76
Peruspääoma	7 708 659,02	8 683 376,26
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat	0,00	1 510,62
Arvonkorotusrahasto	0,00	2 254,36
Muut omat rahastot	1 535,79	1 635,98
Edell. tilikausien yli-/alijäämä	4 131 978,31	3 205 409,94
Tilikauden yli-/alijäämä	547 010,28	1 366 471,60
VÄHEMMISTÖOSUUDET	0,00	95 677,95
PAKOLLISET VARAUKSET	0,00	214 758,30
Muut pakolliset varaukset	0,00	214 758,30
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	125 500,27	114 938,42
VIERAS PÄÄOMA	18 168 773,66	21 237 671,71
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	11 936 670,00	12 858 735,36
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	1 644 792,80	1 650 090,96
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	1 336 666,00	1 385 247,77
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	3 250 644,85	5 343 597,63
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	30 683 457,33	34 923 705,14

11 Liitetiedot

11.1 Tilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot

11.1.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Jaksotuseriaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysajankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoön vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Kunnanvaltuusto on hyväksynyt 29.10.2012 poistosuunnitelman, jota on noudatettu 1.1.2013 alkaen. Laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoön tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perustana on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotantoon.

Rahoitusomaisuus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Johdannaissopimusten käsittely

Korkoriskin hallitsemiseksi kunnalla on suojaustarkoituksessa otettu koronvaihtosopimus, johon liittyvät tiedot tarkemmat tiedot on esitetty liitetiedoissa kohdassa Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt. Suojauksen tavoitteena on suojata kunnan vaihtuvakorkoisten vastuiden korkoriskiä. Sopimuksen laskennallinen pääoma on 5,0 miljoonaa euroa ja se on voimassa 13.5.2045 asti.

11.1.2 Kunnan tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus, tuloslaskelma

Tilikauden tietojen vertailussa edelliseen tilikauteen tulee ottaa huomioon, että sosiaali- ja terveystoimen palvelut sekä pelastustoimi siirtyivät hyvinvointialueelle 1.1.2023. Edellisessä tilinpäätöksessä kunnan toimintakate oli -26 730 387 euroa, josta sosiaali- ja terveystoimen palvelujen osuus oli -15 231 635 euroa ja pelastustoimen osuus -333 375 euroa. Euromääräisesti pienempiä

kunnalta hyvinvointialueelle siirtyneitä toimintoja olivat sivistyspalveluissa vuoden 2022 loppuun toimineet koulupsykologi ja -kuraattori, hallintopalveluista hyvinvointialueelle siirtynyt kuntouttava työtoiminta sekä tukipalveluista hyvinvointialueelle siirtynyt yksi henkilö. Sairaanhoidopiirin kuntayhtymän toiminnan lakattua kunta ei saa enää peruspääoman korkoa, joka oli vuonna 2022 suuruudeltaan 25 676 euroa. Lisäksi sote-uudistus vähentää kunnan verotuloja ja valtionosuuksia.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus, tase

Pirkanmaan sairaanhoidopiirin kuntayhtymän toiminta lakkasi voimaantulon perusteella 31.12.2022 ja toiminta siirtyi Pirkanmaan hyvinvointialueelle 1.1.2023 lukien. Kunnan omistusosuus Pirkanmaan sairaanhoidopiirin kuntayhtymästä oli 1 026 272,63 euroa. Muutoksen yhteydessä Vesilahden kunnalta siirtyi hyvinvointialueelle henkilöstöä, joiden lomapalkkavelan määrä tilinpäätöshetkellä 31.12.2022 oli 51 555,39 euroa. Vesilahden kunnanvaltuusto teki 11.12.2023 §45 päätöksen peruspääoman muuttamisesta vuoden 2023 avaavassa taseessa. Siirytvä lomapalkkavelka ja kunnan omistusosuus sairaanhoidopiirin kuntayhtymästä päätettiin kirjata vuoden 2023 avaavassa taseessa peruspääomaa vastaan, jolloin vuoden 2022 8 683 376,26 euron suuruista peruspääomasta vähennettiin omistusosuuden verran ja siihen lisättiin siirtynyt lomapalkkavelka. Kirjausten jälkeen kunnan vuoden 2023 avaavan taseen peruspääoma oli 7 708 659,02 euroa ja taseen loppusumma 28 478 610,39 euroa.

11.1.3 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Sisäiset liiketapahtumat

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa on jaettu poistoerot ja vapaaehtoiset varaukset omaan pääomaan.

11.1.4 Konsernitilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Konsernitilinpäätöksen tietojen vertailukelpoisuuteen vaikuttaa Pirkanmaan sairaanhoidopiirin kuntayhtymän toiminnan päättyminen 31.12.2022, mikä oli samalla viimeinen vuosi, jolloin kuntayhtymä on yhdistelty Vesilahden konsernitilinpäätökseen. Tilinpäätöksessä 2022 kunnan osuus Pirkanmaan sairaanhoidopiirin kuntayhtymän omasta pääomasta oli 1 468 975 euroa, vieraasta pääomasta 4 613 453 euroa ja tilikauden alijäämästä -32 023 euroa.

11.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Liitetieto 6

Toimintatuotot	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Hallintopalvelut	419 416	502 322	368 117	438 264
Sosiaali- ja terveystuotot	0	7 583 885	0	53 462
Opetus-, varhaiskasvatus- ja vapaa-ajan palvelut	744 440	848 616	744 440	848 616
Tekniset palvelut	947 873	1 279 640	947 873	1 279 640
Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu	78 251	169 853	78 251	169 853
Vesi- ja viemärilaitos	162 290	262 777	162 290	262 777
Yhteensä	2 352 270	10 384 317	2 300 971	3 052 611

Toimintatuottojen jaottelua muutettu tilinpäätöksessä 2023. Vertailuvuoden tiedot muutettu vastaamaan samaa esitystapaa.

Liitetieto 7

Verotulot	2023	2022
Kunnan tulovero	10 005 445	18 518 480
Kiinteistövero	1 431 697	1 394 383
Osuus yhteisöverön tuotosta	568 061	895 940
Yhteensä	12 005 203	20 808 803

Liitetieto 8

Valtionosuudet	2023	2022
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	1 935 350	4 732 490
Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	1 367 820	1 791 168
Opetus- ja kulttuuritoimen mukaiset valtionosuudet	-1 061 894	-1 009 067
Verotulomenetysten kompensatio	723 600	2 418 723
Yhteensä	2 964 876	7 933 314

Liitetieto 9

Palvelujen ostot	2023	2022
Asiakaspalvelujen ostot	45 093	15 205 883
Muut palvelujen ostot	3 601 975	3 462 480
Yhteensä	3 647 068	18 668 323

Liitetieto 11

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöajan mukaan.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat:

Omaisuuslaji	Poistomenetelmä	Poisto aika
Aineettomat hyödykkeet		
Tietokoneohjelmistot	Tasapoisto	2 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	Tasapoisto	2 vuotta
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	Ei poistoa	
Rakennukset ja rakennelmat		
Rakennukset		
Asuinrakennukset	Tasapoisto	30 vuotta
Hallinto- ja laitosrakennukset	Tasapoisto	20-30 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
Muut rakennukset/talouksrakennukset	Tasapoisto	10 vuotta
Rakennusten peruskorjaukset/vanhana ostetut rakennukset	Tasapoisto	Hyödykkeen perusparannusmeno lisätään hyödykkeen poistamattomaan hankintamenoon ja poistetaan jäljellä olevan poistoajan kuluessa, jollei erilliseen poistosuunnitelmaan ole erityistä syytä. Perusparannusmenon

		poikkeavaa poistoaikaa koskeva määrittely tehdään perusparannushankkeen taloudelliseen merkitykseen perustuen hankesuunnitelman yhteydessä.
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Maa- ja vesirakenteet		
Kadut, tiet, torit ja puistot	Menojäännöspoisto	15-20 %
Sillat, laiturit, uimalat	Menojäännöspoisto	15-25 %
Muut maa- ja vesirakenteet	Menojäännöspoisto	20 %
Johtoverkostot ja laitteet		
Vedenjakeluverkosto	Menojäännöspoisto	8-10 %
Viemäriverkosto	Menojäännöspoisto	8-10 %
Kaukolämpöverkko	Menojäännöspoisto	15 %
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaisinlaitteet	Menojäännöspoisto	20 %
Puhelin- ja tietoliikenneverkko, keskusasema ja alakeskukset	Menojäännöspoisto	22 %
Muut putki- ja kaapeliverkot	Menojäännöspoisto	20 %
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	Tasapoisto	10 vuotta
Koneet ja kalusto		
Kuljetusvälineet		
Kuljetusvälineet ja autot	Tasapoisto	4 vuotta
Muut liikkuvat työkonet	Tasapoisto	5 vuotta
Muut raskaat koneet/Kuorma-autot	Tasapoisto	10 vuotta
Muut kevyet koneet	Tasapoisto	5 vuotta
Sairaala-, terveydenhuolto- yms. laitteet	Tasapoisto	5 vuotta
Mittauslaitteet ja optiset instrumentit	Tasapoisto	3 vuotta
Atk-laitteet	Tasapoisto	3 vuotta
Muut laitteet ja kalusteet	Tasapoisto	3-5 vuotta

Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	Ei poistoa	
Kuntayhtymäosuudet	Ei poistoa	

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10.000 euroa, on kunnassa kirjattu vuosikuluiksi.

Ennakkomaksuista ja keskeneräisistä aineettomista ja/tai aineellisista hyödykkeistä ei tehdä poistoja.

Liitetieto 12

Pakollisten varausten muutokset	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1.	0	197 025	0	0
Lisäykset tilikaudella	0	5 457	0	0
Vähennykset tilikaudella	0	21 572	0	0
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12.	0	180 910	0	0
Muut pakolliset varaukset 1.1.*	33 415	794 344	33 415	792 266
Lisäykset tilikaudella	0	0	0	0
Vähennykset tilikaudella	-33 415	760 496	-33 415	758 851
Muut pakolliset varaukset 31.12.	0	33 848	0	33 415

*Konsernin alkusaldoja on oikaistu Pirkanmaan sairaanhoitopiiriin jäätyä pois konsernista. Oikaisujen vaikutukset ovat potilasvahinkovakuutuksen osalta - 181 t€ ja muissa pakollisissa varauksissa - 0,4 t€.

Liitetieto 13

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	12 888	284 395	12 888	212 573
Rakennusten luovutusvoitot	0	118 472	0	118 472
Osakkeiden luovutusvoitot	0	742	0	0
Koneiden ja kaluston luovutusvoitot	0	79	0	0
Muut luovutusvoitot	0	17 721	0	0
Luovutusvoitot yhteensä	12 888	421 410	12 888	331 045
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot	11	0	11	0
Koneiden ja kaluston luovutustappiot	0	64	0	0
Muut luovutustappiot	0	55 036	0	0
Luovutustappiot yhteensä	11	55 100	11	0

Liitetieto 15

Osinkotuotot ja peruspääoman korkotuotot	2023	2022
Muut rahoitustuotot		
Osinkotuotot muista yhteisöistä	31 480	38 911
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	0	25 676
Muut rahoitustuotot	49 876	23 570
Yhteensä	81 356	88 157

11.3 Tasetta koskevat liitetiedot

11.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Liitetieto 19 - Pysyvät vastaavat tase-eräkohtaisesti

Aineettomat hyödykkeet	Muut pitkävaik. menot	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	42 206	42 206
Tilikauden poisto	-16 890	-16 890
Poistamaton hankintameno 31.12.	25 316	25 316
Kirjanpitoarvo 31.12.	25 316	25 316

Aineelliset hyödykkeet	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Ennakkoma ksum ja kesk.er. hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	4 021 541	11 870 935	4 831 429	8 161	1 031 723	21 763 789
Lisäykset tilikauden aikana	1 059 572	0	0	0	3 336 134	4 395 705
Vähennykset tilikauden aikana	-27 976	0	0	0	0	-27 976
Siirrot erien välillä	0	709 045	1 056 907	63 259	-1 865 504	-36 294
Tilikauden poisto	-823	-840 754	-523 063	-7 474	0	-1 372 114
Poistamaton hankintameno 31.12.	5 052 313	11 739 225	5 365 273	63 946	2 502 353	24 723 110
Kirjanpitoarvo 31.12.	5 052 313	11 739 225	5 365 273	63 946	2 502 353	24 753 110

Maa- ja vesialueet	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	35 904	42 477	35 904	33 099
Muut maa- ja vesialueet	5 016 410	4 089 833	5 016 410	3 988 442
Kirjanpitoarvo 31.12.	5 052 313	4 132 310	5 052 313	4 021 541

Sijoitukset	Kuntayhtymä osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Osakkeet ja osuudet			
Hankintameno 1.1.	6 494	1 813 238	1 819 732
Siirrot erien välillä	0	36 294	0
Hankintameno 31.12.	6 494	1 849 532	1 856 026
Kirjanpitoarvo 31.12.	6 494	1 849 532	1 856 026

Liitetieto 21

Omistuksia muissa yhteisöissä koskevat liitetiedot, kuntayhtymät					
	Kotipaikka	Omistusosuus	Kunnan osuus omasta pääomasta	Kunnan osuus vieraasta pääomasta	Kunnan osuus tilikauden alijäämästä
Pirkanmaan Liitto ky	Tampere	0,55 %	8 451	15 230	-381
Tampereen kaupunkiseudun ky	Tampere	1,13 %	6 613	4 565	-442

Liitetieto 23

Saamiset tytäryhteisöiltä, kuntayhtymiltä sekä muilta omistusyhteisöiltä	2024	2023
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä		
Siirtosaamiset	0	25 676
Yhteensä	0	25 676

Liitetieto 24

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Tulojäämät				
Siirtyvät korot	6 465	25 676	6 465	25 676
Kelan korvaus työterveyshuollosta	71 627	50 656	71 575	50 656
Pirkan opiston palautus	4 184	18 424	4 184	18 424
Muut tulojäämät	52 718	230 151	50 973	156 498
Yhteensä	134 994	324 907	133 197	251 254

11.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot**Liitetieto 25**

Oma pääoma	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Peruspääoma 1.1.*	7 708 659	8 683 376	7 708 659	8 683 376
Lisäykset/Vähennykset	0	0	0	0
Peruspääoma 31.12.	7 708 659	8 683 376	7 708 659	8 683 376
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääoma 1.1.**	0	1 511	0	0
Lisäykset/Vähennykset	0	0	0	0
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääoma 31.12.	0	1 511	0	0
Arvonkorotusrahasto 1.1.**	0	2 220	0	0
Lisäykset/Vähennykset	0	34	0	0
Arvonkorotusrahasto 31.12.	0	2 254	0	0

Muut omat rahastot 1.1.**	1 574	1 713	0	0
Lisäykset/Vähennykset	-39	-77	0	0
Muut omat rahastot yhteensä 31.12.	1 536	1 636	0	0
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.**	4 131 978	3 205 411	4 123 843	2 761 595
Ed. tilikausien ylijäämän muutos	0	0	0	0
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	4 131 978	3 205 411	4 123 843	2 761 595
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	547 010	1 366 472	548 103	1 362 247
Yhteensä	12 389 184	13 260 659	12 380 604	12 807 219

*Peruspääoman alkusaldoon on kirjattu kuntayhtymäosuusien vähentyminen - 1026 t€ ja siirtyneen henkilöstön lomapalkkavelka 52 t€, joiden vaikutus on yhteensä -975 t€ sekä kunnan että konsernin luvuissa.

**Konsernin alkusaldoja on oikaistu Pirkanmaan sairaanhoitopiirin jäätyä pois konsernista. Oikaisujen vaikutukset ovat yhdistysten ja säätiöiden peruspääomissa -1,5 t€, arvonkorotusrahstossa -2,3 t€, muissa omissa rahastoissa 0,1 t€ ja edellisten tilikausien ylijäämissä -440 t€.

Liitetieto 27

Pitkäaikaiset velat, myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua erääntyvät	2023	2022
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 950 006	3 826 672
Yhteensä	4 950 006	3 826 672

Vuoden 2023 tilinpäätöksessä esitetään velat ja velkojen osat, jotka erääntyvät 1.1.2029 tai sen jälkeen.

Liitetieto 29

Pakolliset varaukset	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Muut pakolliset varaukset				
Potilasvahinkovakuutusmaksu	0	180 910	0	0
Muut pakolliset varaukset	0	33 848	0	33 415
Yhteensä	0	214 758	0	33 415

Liitetieto 31

Maksuvalmiuden kannalta merkittävät sekkilimiitit	2023	2022
Luotollisen sekkitilin limiitti 31.12.	500 000	500 000
siitä käyttämättä oleva määrä	500 000	500 000

Liitetieto 32

Liittymismaksut ja muut velat	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Muut velat yhteensä				
Siirto- ja palautuskelpoiset liittymismaksut	1 644 140	1 644 140	1 644 140	1 644 140
Muut velat yhteensä	110 138	5 097	0	0
Yhteensä	1 754 278	1 649 237	1 644 140	1 644 140

Liitetieto 33

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot	122 914	271 013	121 571	248 658
Menojäämät				
Palkkojen ja sivukulujen jaksotukset	1 153 725	1 589 884	1 148 397	969 506
Korkojaksotukset	78 731	16 784	78 731	9 090
Muut menojäämät	16 418	483 244	6 694	335 204
Yhteensä	1 371 788	2 360 925	1 355 392	1 562 457

11.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Liitetieto 34 – 35

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	0	74 011	0	0
Vakuudeksi annetut kiinteistökiinnitykset	0	219 546	0	0
Muut omasta puolesta annetut vakuudet	2023	2022	2023	2022
Kiinteistökiinnitykset	0	10 178	0	0

Liitetieto 38

Vuokra- ja leasingvastuut	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Tilojen vuokravastuut	1 483 820	2 534 803	1 478 449	1 544 591
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	324 971	324 091	324 554	290 733
Vuokravastuut yhteensä	1 808 790	2 858 894	1 803 003	1 835 324
siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	273 961	368 205	269 253	229 842

Liitetieto 40

Muut kunnan antamat vastuusitoumukset	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	1 033 053	1 033 053	1 033 053	1 033 053
Jäljellä oleva pääoma	95 829	171 217	95 829	171 217

Vastuu kuntien takauskeskuksen takausvastuista	2023	2022
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	37 339 527	33 643 827
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.	0	0
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	29 723	19 456

Liitetieto 41

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Maankäyttösopimuksista kunnalle aiheutuvat velvoitteet	3 634 545	4 132 800	3 634 545	4 132 800
Arvonlisäveron palautusvastuu	0	15 217	0	0

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Koronvaihtosopimus, tehty vaihtuvakorkoisten lainojen koron suojaamistarkoituksessa				
Pääoma	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
Vuonna 2015 tehtyä koronvaihtosopimusta, jonka voimassaolo alkoi 13.5.2020, järjesteltiin marraskuussa 2020 korkokustannusten alentamiseksi. Tehostetun koronvaihtosopimuksen voimassaolo alkoi 13.11.2020 ja päättyy 13.5.2045.				
Vaihtuva korko: 6 kk Euribor				
Mikäli korkojaksolle määritelty viitekorko alittaa tai on yhtä suuri kuin 2,50 % p.a., korkojakson korko on 1,55 % p.a., muutoin viitekorko vähennettynä 0,95 prosenttiyksiköllä.				
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-62 549	-61 879	-62 549	-61 879
Korkosuojauksiin liittyvät johdannaissopimukset, PSHP	0	952 242	0	0
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	0	165 267	0	0

11.5 Henkilöstöä, tilintarkastajien palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot

Liitetieto 42

Henkilöstön lukumäärä 31.12.	2023	2022
Yleishallinto, elinvoimapaalvelut	12	12
Sivistyspalvelut	160	156
Tekniset palvelut, rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu	14	11
Tukipalvelut	21	26
Yhteensä	207	205

Liitetieto 44

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut	2023	2022
Keskusta	1 161	1 013
Kokoomus ry Vesilahti	3 399	2 786
Lempäälän-Vesilahden KD	537	562
Pirkanmaan Vihreät ry	648	554
Perussuomalaiset	812	732
SDP	514	468
Yhteensä	7 071	6 115

Liitetieto 45

Tilintarkastajan palkkiot	2023	2022
BDO Auditor Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	10 508	9 739
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	6 483	5 204
Muut palvelut	250	0
Yhteensä	17 241	14 943

Liitetieto 46 - Tiedon kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien välisistä liiketoimista

Kunnan luottamushenkilöissä on yritystoiminnassa mukana olevia henkilöitä. Kaikki mahdolliset hankinnat tehdään tavanomaisilla ehdoilla ja hankintalakiä ja kunnan hankintaohjeita noudatetaan.

Kunnanjohtajan kanssa on solmittu kuntalain mukainen johtajasopimus.

12.1.1 Hallinto ja organisaatio

Vesilahden vesi- ja viemärlaitos on kunnan omistama vesi- ja viemärlaitos. Vesi- ja viemärlaitoksen asiat päätetään Vesilahden kunnan päätöksentekotoimielimissä ja se on osa teknisten palveluiden yksikköä. Toimintaa ohjaa myös vuoden 2018 lopussa kirjoitettu sopimus Vesilahden kunnan vesihuollon operoinnista, minkä mukaisesti toiminnan vastuu on Lempäälän Vesi Oy:llä. Vesilahden vastuulle jää uusien verkostojen rakentaminen ja verkoston saneerausinvestoinnit. Operointisopimuksen valvontaa ja toteutumista seurataan erikseen nimetyssä sopimusryhmässä, jossa on edustajia kummaltakin osapuolelta.

Henkilöstö

Vesilahden vesi- ja viemärlaitoksella ei ole vakituista henkilöstöä. Lempäälän Vesi Oy hoitaa omalla henkilöstöllään verkoston operointiin liittyvät työt. Vesilahden verkostojen suunnittelu hoidetaan ostopalveluina ja verkoston rakennuttamisen tehtäviä hoitaa kunnan tekniset palvelut. Vesilahden kunnan omaa henkilöstöä on käytetty vuonna 2023 vesimittareiden vaihtamiseen.

12.1.2 Olennaiset tapahtumat ja muutokset toiminnassa ja taloudessa

Vuoden 2023 aikana Vesilahdessa rakennettiin kunnallistekniikkaa Metsämantereen ja Hovinkulman asemakaava-alueilla. Lisäksi vuonna 2023 tehtiin saneeraustöitä vesijohto- ja viemäriverkostoon sekä jätevesipumppaamoihin. Vuoden 2023 aikana vesi- ja viemärlaitoksen investoinnit olivat yhteensä 853 777,18 euroa.

Länsi-Narvan vesihuolto-osuuskunta liitettiin vuoden 2023 aikana Vesilahden vesi- ja viemärlaitokseen. Kauppa astui voimaan 1.7.2023 ja kaupan voimaantulon jälkeen Vesilahden vesihuoltolaitos vastaa talous- ja jätevesien johtamisesta, verkostohuolloista ja vesihuolto-osuuskunnan asiakkaista kulloinkin voimassa olevien taksojen mukaisesti. Kaupan yhteydessä vesihuoltolaitokselle siirtyi n. 5,8 kilometriä vesijohtoverkostoa, n. 5,9 kilometriä viemäriverkostoa sekä 3 jätevesipumppaamoja. Länsi-Narvan vesihuolto-osuuskunnan osakkaita siirtyi vesihuoltolaitoksen asiakkaiksi 46 käyttöpaikkaa, joista 41 on liittynyt talousveteen ja 43 jäteveteen.

Vuoden 2023 aikana päätettiin vesi- ja viemärlaitoksen taksan päivittämisestä. Uusi taksa astuu kokonaisuudessaan voimaan 1.3.2024. Liittymismaksuja korotettiin n. 8 % ja perusmaksuja n. 62 %. Lisäksi perusmaksujen taksarakenteeseen lisättiin erillinen taksa pari-, rivi- ja kerrostalojen osalta.

Laskutetun talousveden ja jäteveden määrä pysyi lähes ennallaan vuodesta 2022.

		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Vesilaitos	Laskutettu talousvesimäärä	113 723	115 069	116 791	117 378	111 822	111 552
Vesilaitos	Laskutettu jätevesimäärä	106 678	108 032	109 976	112 080	106 894	105 576

12.1.3 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Vesi- ja viemärlaitoksen talouteen tulee tulevaisuudessa kiinnittää huomiota. Taloudesta on tehty mallinnus, johon on huomioitu tulevaisuuden investoinnit, liittymismaksut ja verkostosta saatava vuokra. Suuret investointimäärät nostavat vesi- ja viemärlaitoksen poistoja tulevaisuudessa. Poistojen kasvaessa vesi- ja viemärlaitos tarvitsee korkeampaa verkostovuokraa ja tasaisen määrän vesi- ja viemärlaitoksen uusia liittymiä. Operointisopimukseen on kirjattu vesihuoltomaksujen määräytyvän Vesilahden alueella sovittavalla kertoimella Lempäälän maksuista. Kertoimet on sovittu määriteltäväksi vuoden 2024 aikana, jolloin sopimuksen mukaiset vesihuoltomaksut astuisivat voimaan vuoden 2025 alusta.

Vesilahden viemäriverkoston laskuttamattoman jäteveden osuus vuonna 2023 oli 32,6 % (2022 41,1 %). Vaikka verkoston saneeraushankkeilla on saatu laskuttamattoman jäteveden osuutta laskettua aiemmasta, tulee korkeaan vuotoprosenttiin kiinnittää huomiota myös tulevaisuudessa. Jätevesiverkoston suunnitelmallisella saneerauksella vuotovesien määrää saadaan vähennettyä ja viemäriverkoston kapasiteettia vapautettua tulevaisuuden tarpeisiin.

Yhteistyössä Lempäälän Vesi Oy:n kanssa päivitetty vesi- ja viemärlaitoksen toiminta-alueet on hyväksytty Vesilahden kunnanvaltuustossa vuoden 2023 aikana. Toiminta-alueisiin on lisätty vuonna 2009 vahvistettujen toiminta-alueiden jälkeen rakennettuja verkostoalueita ja verkostolaajennuksia sekä huomioitu laajennusalueina tulevien vuosien asemakaava-alueita.

Vesi- ja viemärlaitoksen huoltovarmuuden ja verkoston riittävyden tarkasteluun verkostoa on mallinnettu. Mallinnuksessa on haasteellisia alueita vesihuollon näkökulmasta. Tämä rajoittaa alueiden käyttöä ja saattaa tulevaisuudessa nousta ongelmaksi, mikäli asemakaava-alueet merkittävästi laajenevat. Verkoston kapasiteetin parantamista tulee yhdessä kaavoituksen aikataulutuksen kanssa viedä eteenpäin.

12.1.4 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä vesi- ja viemärlaitoksen muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista

Vesi- ja viemärlaitoksen liittymismaksutulot riippuvat rakentamisen suhdanteista. Budjetissa tämä epävarmuus on otettu huomioon arvioimalla liittymismaksuista saatavat tulot maltillisesti. Vesihuoltolaitoksen kehittämistoiminta kohdistuu erityisesti omaisuuden hallintaan.

Vesi- ja viemärlaitoksen merkittäviksi riskeiksi on arvioitu verkostojen häiriöt, jotka voivat pahimmillaan aiheuttaa veden käyttäjille terveydellistä haittaa, ympäristön likaantumista sekä korvausvastuita. Hyvä omaisuuden hallinta sekä verkostojen oikea-aikainen ja riittävä saneeraus ovat keinoja verkostojen häiriöriskien minimoimiseksi. Lisäksi verkostojen reaaliaikaista valvontaa tullaan edelleen kehittämään yhteistyössä Lempäälän Vesi Oy:n kanssa.

Varautuminen häiriöihin ja turvallisuusuuhkiin on korostunut viimeaikoina ja etenkin Venäjän hyökkäyssota on nostanut ajankohtaiseksi myös sotilaallisen uhan, joka voi olla myös hybridivaikuttamista. Näihin riskeihin pyritään vastamaan säännöllisesti päivitettävällä varautumissuunnitelmalla sekä riskien arvioinnilla ja riskien hallinnan suunnitelmalla.

Vesilahden vesi- ja viemärlaitoksella ei ole omaa vesilähdettä, eikä varavesisäiliötä. Vesi- ja viemärlaitos on Lempäälän veden ja Hämeenlinnan seudun kautta tulevan veden varassa. Vesivarantojen varmistamiseksi Vesilahden kunnan vesi- ja viemärlaitos on mukana Eteläisen Pirkanmaan vesihuollon toimintavarmuus ja varavesiyhteydet -työssä. Tarkoituksena Lempäälän, Vesilahden, Tampereen, Valkeakosken ja HS-veden alueilla on vesihuoltolaitosten toimintavarmuuden varmistaminen ja parantaminen.

12.1.5 Tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä keskeisistä johtopäätöksistä

Selonteko sisäisen valvonnan, riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä on kunnan varsinaisen tilinpäätöksen yhteydessä.

12.1.6 Ympäristötekijät

Lempäälän Vesi Oy toimittaa Vesilahdelle yhdessä HS-veden kanssa talousveden. Vesilahden verkostosta otetaan talousvesinäytteet suunnitelmallisesti. Vesinäytteet täyttivät talousvedelle asetetut laatuvaatimukset ja laatuavoitteet vuoden aikana jokaisessa talousvesinäytteessä. Pumppaamoiden toimintaa valvottiin vuoden aikana säännöllisesti ja ylivuotoriskiä on saatu vähennettyä pumppaamoiden saattamisella automaatioon sekä säännöllisillä huoltotoimilla.

12.2 Talousarvion toteutuminen

12.2.1 Käyttötalouden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

	TP 2022	TA 2023	TA muutos	TA+MTA	TP 2023	Jäljellä	Tot %
Toimintatuotot							
Myyntituotot	157 776,66	60 000	0	60 000	57 291,45	2 708,55	95
Muut toimintatuotot	105 000,00	105 000	0	105 000	105 000,00	0,00	100
Toimintatuotot yht.	262 776,66	165 000	0	165 000	162 291,45	2 708,55	98
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	0,00	0	0	0	-5 456,66	-	-
Palkat ja palkkiot	0,00	0	0	0	-4 575,95	-	-
Henkilösivukulut	0,00	0	0	0	-880,71	-	-
Eläkekulut	0,00	0	0	0	-728,16	-	-
Muut henkilösivukulut	0,00	0	0	0	-152,22	-	-
Palvelujen ostot	-15 123,71	-20 500	0	-20 500	-19 089,18	-1 410,82	93
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 848,30	0	0	0	-1 944,07	-	-
Muut toimintakulut	-223,61	0	0	0	-102,34	-	-
Toimintakulut yht.	-17 195,62	-20 500	0	-20 500	-26 592,25	6 092,25	130
Toimintakate	245 581,04	144 500	0	144 500	135 699,20	8 800,80	94
Vuosikate	245 581,04	144 500	0	144 500	135 699,20	8 800,80	94
Suunnitelman mukaiset poistot	-205 381,81	-259 696	0	-259 696	-187 902,09	-71 793,91	72
Tilikauden tulos	40 199,23	-115 196	0	-115 196	-52 202,89	-62 993,11	45

Vastuhenkilö: Tekninen palvelupäällikkö

Vastualueen toiminta:

Vesilahden vesi- ja viemärlaitoksen operoinnista on sovittu yhdessä Lempäälän Vesi Oy:n kanssa. Vesilahden kunnanvaltuusto on hyväksynyt 26.3.2018 vesihuoltolaitosta koskevan

operointisopimuksen sopeutumiskauden ajaksi ja 14.12.2020 vahvistanut sopimuksen jatkumisen. Operointisopimus on astunut voimaan 1.1.2019 ja on voimassa 20 vuotta. Operointisopimuksen mukaan vesi- ja viemärihuoltolaitoksen toiminnasta vastaa Lempäälän Vesi Oy. Lempäälän Vesi vastaa Vesilahden vesihuoltolaitoksen vesi- ja viemärilaitoksen toiminta-alueella laatuvaatimukset täyttävän käyttöveden saatavuudesta ja huolehtii viemäriverisien poisjohtamisesta ja asianmukaisesta käsittelystä kustannuksineen. Vesilahti vastaa uusien kaava-alueiden vesihuoltolinjojen suunnittelusta ja rakennuttamisesta. Lisäksi Vesilahti vastaa verkoston ja kiinteän omaisuuden kunnosta saneeraussuunnitelman mukaisesti.

Toimintaympäristö vuonna 2023:

Lempäälän vesi hoitaa Vesilahden vesi- ja viemärilaitoksen operoinnin ja toiminnan päätavoitteet tulevat lainsäädännöstä. Lain mukaan tavoitteena on turvata sellainen vesihuolto, että kohtuullisin kustannuksin on saatavissa riittävästi terveydellisesti ja muutoinkin moitteetonta talousvettä sekä terveyden- ja ympäristönsuojelun kannalta asianmukainen viemärointi. Valtakunnallisesta tilanteesta johtuen vesihuoltolaitoksilla maksujen nostamiseen on painetta nousseiden sähkö-, materiaali- ja kemikaalikulujen vuoksi. Taloudelliset haasteet tulee huomioida myös vesilaitoksen näkökulmasta.

Operointisopimuksella on sovittu, että vesilaitoksen perus- ja käyttömaksut määräytyvät jatkossa yhteisesti sovittavalla kertoimella Lempäälän vastaavista maksuista. Vesilahden perus- ja käyttömaksuja yhtenäistettiin Lempäälään vastaavien kanssa vuoden 2023 aikana ja kertoimet on sovittu määriteltäväksi vuoden 2024 aikana, jolloin sopimuksen mukaiset taksat saataisiin voimaan vuoden 2025 alusta.

Informatiiviset tunnusluvut, vesihuoltolaitos:

Informatiiviset tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Putkistomäärät (m)	69,5	70,3	77,9*
Putkirikot (kpl)	0	0	2
Saneerattu putkisto (m)	0	30	0
Hukkavesi %	8,2	3	9,2
Liittyneiden kiinteistöjen määrä	950	940	1 086*

*Länsi-Narvan vesihuolto-osuuskunta liitettiin osaksi vesihuoltolaitosta

Informatiiviset tunnusluvut, viemärlaitos:

Informatiiviset tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Putkistomäärät (m)	72,6	74,4	81,8*
Putkirikot (kpl)	0	0	1
Saneerattu putkisto (m)	0	30	30
Hukkavesi %	41,1	33	32,6
Jätevedenpumppaamoiden määrä	36	38	39
Liittyneiden kiinteistöjen määrä	873	880	1012*

*Länsi-Narvan vesihuolto-osuuskunta liitettiin osaksi vesihuoltolaitosta.

12.3 Tilinpäätöslaskelmat

12.3.1 Vesi- ja viemärlaitoksen tuloslaskelma

	TP 2023	TP 2022
Toimintatuotot		
Myyntituotot	57 291,45	157 776,66
Muut toimintatuotot	105 000,00	105 000,00
	162 291,45	262 776,66
Toimintakulut		
Henkilöstökulut	-5 456,66	0
Palkat ja palkkiot	-4 575,95	0
Henkilösivukulut	-880,71	0
Eläkekulut	-728,16	0
Muut henkilösivukulut	-152,55	0
Palvelujen ostot	-19 089,18	-15 123,71
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 944,07	-1 848,30
Muut toimintakulut	-102,34	-223,61
	-26 592,25	-17 195,62
Toimintakate	135 699,20	245 581,04
Vuosikate	135 699,20	245 581,04
Suunnitelman mukaiset poistot	-187 902,09	-205 381,81
Tilikauden tulos	-52 202,89	40 199,23

12.3.2 Vesi- ja viemärlaitoksen tase

VASTAAVAA	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Muut pitkävaikutteiset menot	893,54	3 828,23
Aineelliset hyödykkeet		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 195 947,33	2 901 478,63
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	895 168,21	525 772,97
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	171 620,71	135 326,71
	4 263 629,79	3 566 406,54
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	30 689,73	434 352,75
Muut saamiset	0,00	187 843,01
	30 689,73	622 195,76
VASTAAVAA YHTEENSÄ	4 294 319,52	4 188 602,30
VASTATTAVAA	2023	2022
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	1 435 589,31	1 435 589,31
Edell. tilikausien yli-/alijäämä	-1 236 495,36	-1 276 694,59
Tilikauden yli-/alijäämä	-52 202,89	40 199,23
	146 891,06	199 093,95
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Liittymismaksut ja muut velat	1 644 139,83	1 644 139,83
	1 644 139,83	1 644 139,83
Lyhytaikainen		
Ostovelat	249 915,37	374 109,54
Liittymismaksut ja muut velat	2 253 373,26	1 971 258,98
	2 503 288,63	2 345 368,52
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	4 294 319,52	4 188 602,30

12.4 Muut eriytetyt laskelmat

Muita eriytettyjä laskelmia voivat olla esimerkiksi kilpailulain §30 d:n edellyttämä tuloslaskelma kunnan taloudellisesta toiminnasta, joka tapahtuu kilpailutilanteessa markkinoilla. Kilpailulain edellyttämän tuloslaskelman yhteydessä esitetään myös lain edellyttämä kuvaus kustannuslaskennan periaatteista. Pienimuotoinen toiminta (liikevaihto alle 40 000 euroa vuodessa) rajataan eriyttämismääräyksen ulkopuolelle.

Vuonna 2023 Vesilahden kunnalla oli kaksi kiinteistöä (Tapola ja Torirakennus), joissa oli yritysvuokralainen. Pirkanmaan hyvinvointialue vuokrasi kolmea kokonaista kiinteistöä, minkä lisäksi Lammasniemessä sijaitsevaa rantasaunaa vuokrattiin ulkoisille käyttäjille.

Erillistä eriytettyä tuloslaskelmaa ei ole laadittu. Kunkin kiinteistön kustannuspaikalle on kirjattu kaikki kyseiseen kiinteistöön liittyvät kustannukset. Vuokralaskutus tapahtuu kunnan keskushallinnossa ja maksujen valvonnasta vastaa kunnan taloushallinnon palvelut tuottava Monetra Pirkanmaa Oy. Kunnassa ei ole määritetty keskimääräisiä vuokraukseen liittyviä hallinnon kustannuksia.

Ohessa on esitetty pääpiirteet toimitilojen vuokraamisen tulosvaikutuksesta:

TP 2023	
Vuokratuotot	862 786
Kiinteistöjen kulut	-277 694
Poistot	-290 720

13 Tilinpäätöstä varmentavat asiakirjat

KÄYTETYT KIRJANPITOKIRJAT JA TOSITELAJIT

Kirjanpitokirjat

Kirjanpitokirjat	Säilytys	
Pääkirja	atk-tuloste	10v
Päiväkirja	atk-tuloste	10v
Käyttöomaisuus kirjanpito	atk-tuloste	10v
Ostoreskontra	atk-tuloste	10v
Myyntireskontra	atk-tuloste	10v
Palkkakirjanpito	atk-tuloste	10v
Palkkakortit	atk-tuloste	pysyvästi
Tilinpäätös	atk-tuloste	pysyvästi
Tase-erittelyt	atk-tuloste	10v

Tositelajit

Tositelaji	Nimi	Alkunro	Loppunro
30	Pankkitositteet	1	254
31	Salaiset ostolaskut P2P	1	1
32	Ostolaskut P2P	1	4686
34	Hyvitysten kohdistus OSRE	1	6
35	Ostolaskujen maksut	1	252
37	Ostolaskut, maks. palautukset	1	17
40	Myren viitesuoritukset	1	243

41	Myre käsintallennetut suoritukset	1	30
42	Intime yleislaskutus	1001841	1002934
44	Intime Web-laskutus hetilasku	-	1
46	Viitesuoritukset/Perintätsto	1	79
53	Varhaiskasvatus	5303528	5305140
60	Ostolaskut, laskun mitätöinti	2560	2560
73	Rakennusvalvonta	7300379	7300472
77	SIS Web-muistiotositteet	1	96
8	Avaustaseen muutos	1	1
80	Web-muistiotosite	1	213
82	Matkalaskut M2	1	50
84	Palkkatositteet	1	26
85	Luottotappiot	1	10
86	Hyvitysten kohdistus MYRE	1	18
87	Sumu-poistot	1	12
93	Sisäisenlaskennan laskennalli	4003510	8004960
95	Jaksotukset	1	2474
96	Kirjanpidon tulos	1	12
97	Kirjanpidon tulos laskennallinen	1	12
98	Sisäisenlaskennan tulos	1	12
99	Sisäisen laskennan tulos laske	1	12

14 Tilinpäätöksen allekirjoitukset ja merkinnät

Vesilahdessa maaliskuun 25. päivänä 2024

Vesilahden kunnanhallitus

Kristiina Pispala, pj

Ari Perämaa, vpj

Harri Penttilä

Anu Graichen

Aino-Riikka Simula

Susanna Suoniemi

Harri Tapanainen

Mikko Latvala
kunnanjohtaja

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Vesilahdessa   päivä   kuuta 2024

BDO Audiator Oy

Minna Havia-Niemi
JHT, KHT

vesilahti

Vesilahden kunta

Lindinkuja 1
37470 Vesilahti

03 5652 7500

www.vesilahti.fi